

Valmiussuunnitelma häiriötilanteiden hoidossa

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021
Teknologiaosaamisen johtaminen (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Teknologiaosaamisen johtaminen (YAMK)

SALONEN, ATTE:
Valmiussuunnitelma häiriötilanteiden hoidossa

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 13 sivua
Toukokuu 2021

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin kyselytutkimuksena, käyttivätkö Puolustusvoimien sidosryhmät valmiussuunnitelmiaan koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa. Tarkoituksena oli osoittaa, että valmiussuunnittelulla yritys voi poikkeusolojen varautumisen lisäksi saada hyötyjä myös normaaliolojen häiriötilanteiden hoidossa.

Puolustusvoimien huolto- ja logistiikkajärjestelmät tukeutuvat yhä enemmän omassa toiminnassaan yhteiskunnan muihin toimijoihin. Puolustusvoimat tekee tärkeimpien sidosryhmiensä kanssa sopimuksia, joilla sovitaan palvelun tuottamisesta normaalioloissa sekä normaalilojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Sopimuksissa Puolustusvoimat voi velvoittaa sidosryhmää tekemään valmiussuunnittelua ja laatimaan valmiussuunnitelman. Valmiussuunnitelmalla pyritään varautumaan poikkeaviin tilanteisiin sekä selviytymään niissä niin, että sidosryhmä voi keskeytyksettä tuottaa Puolustusvoimille sovittuja palveluita.

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, kuinka moni kyselyyn vastanneista sidosryhmistä käytti valmiussuunnitelmaa koronakriisin hoidossa. Samalla selvitettiin sitä, oliko sidosryhmillä jotain muita ennalta tehtyjä suunnitelmia tai menetelmiä kriisin hoitoon. Toisena tavoitteena oli kerätä tietoa siitä, miten valmiussuunnitelma soveltui kriisin hoitoon ja oliko sidosryhmä löytänyt kehityskohteita valmiussuunnitelman sisältöön liittyen.

Tutkimuksen tuloksena saatiin tieto siitä, mitä menetelmiä kyselyyn vastanneet olivat käyttäneet kriisin vaikutusten minimoimiseksi sekä esityksiä valmiussuunnittelun ja valmiussuunnitelman kehittämisestä.

Asiasanat: normaaliolojen häiriötilanteet, varautuminen, valmiussuunnittelu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Technology Management

SALONEN ATTE:
Preparedness strategy in peace time crisis

Master's Degree Thesis 54 pages, appendices 13 pages.
May 2021

Through surveying, this thesis sought to establish whether the various stakeholders of the Finnish Defence Forces resorted to using their contingency plans in order to address the challenges caused by the COVID-19 pandemic. The hypothesis establishes that, in addition to having prepared for the states of emergency, contingency planning may also provide benefits to a company when addressing disruptions to states of normality.

The logistics systems of the Finnish Defence Forces rely increasingly on the other societal stakeholders to support their own functions. As such, the Defence Forces enter into agreements with its stakeholders. This is done to ensure the provision of services under normal conditions, during severe disruptions to normality, and under states of emergency. Under these agreements, the stakeholders may be obligated to do contingency planning and write a contingency plan by the Defence Forces. A contingency plan strives to ensure preparedness under unusual circumstances and survive under them in a way that allows the stakeholder to provide its agreed services to the Finnish Defence Forces without interruptions.

The primary goal of the research was to find out how many of the stakeholders answering the survey had a contingency plan in place to address the COVID-19 crisis. Simultaneous examinations were done regarding whether these stakeholders had any additional preparatory plans or processes in place for crisis management. The secondary goal was to collect data regarding how contingency planning suited crisis management and whether the stakeholder had found any targets to improve regarding the contents of the contingency plan.

The results of this survey enabled both the deduction of what methods the respondents had used to minimize the effects of the crisis and what proposals were made to improve contingency planning.

Key words: disruptions to the state of normality, preparedness, contingency planning

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
1.1	Tutkimusaiheen valinta	7
1.2	Tutkimusongelma	8
1.3	Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus	8
1.4	Tutkimuksen viitekehys	8
1.5	Kohdeorganisaation kuvaus	8
1.6	Opinnäytetyön rakenne	10
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	11
2.1	Kokonaismaanpuolustus	11
2.1.1	Valtioneuvoston puolustuselonteko	11
2.1.2	Sotilaallinen maanpuolustus	11
2.1.3	Sotilaallinen huoltovarmuus	12
2.2	Varautuminen	13
2.3	Puolustusvoimien kumppanuudet	14
2.3.1	Kumppanuuden keskeiset sopimukset	16
2.4	Valmiussuunnittelu	19
2.4.1	Valmiussuunnitelma	20
2.4.2	Henkilöstön varaaminen (VAP)	21
2.5	Uhat	21
2.5.1	Normaaliolojen häiriötilanteet	22
2.5.2	Poikkeusolot	22
2.5.3	Valmiuden säätely	23
3	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	24
3.1	Webropol 3.0	24
3.2	Kysely	26
3.2.1	Kysymykset	26
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
4.1	Kyselyn tilastot	28
4.2	Kyselyn tulokset	28
4.2.1	Kysymys 1: Onko yrityksenne käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa	28
4.2.2	Kysymys 2: Miten valmiussuunnitelman toimenpiteet otettiin käyttöön.	29
4.2.3	Kysymys 3: Miten valmiussuunnitelman toteutusta johdettiin ja sen vaikutusta seurattiin	30

4.2.4	Kysymys 4: Vastasiko valmiussuunnitelman sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin.....	31
4.2.5	Kysymys 5: Jos yrityksenne ei käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa, niin oliko yrityksellänne jotain muita ennalta suunniteltuja (esim. jatkuvuussuunnitelma) menetelmiä tilanteen hoitamiseksi. 32	
4.2.6	Kysymys 6: Mitä ennalta suunniteltuja menetelmiä yritys käytti koronakriisin hoidossa ja vastasiko suunnitelmien sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin.....	33
4.2.7	Kysymys 7: Mitä puutteita valmiussuunnitelman sisällössä, ennalta arvioituissa uhissa tai toimenpiteissä niiden hoitamiseksi havaittiin	34
4.2.8	Kysymys 8: Mitä muutoksia yritys on tehnyt tai suunnitellut tekevänsä valmiussuunnitelmaan koronakriisin aiheuttamien kokemusten perusteella.....	34
4.2.9	Kysymys 9: Vapaa sana. Onko yrityksellä edellä kysytyjen lisäksi havaintoja, toiveita tai kommentteja valmiussuunnittelusta tai valmiussuunnitelmasta	35
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	38
5.1	Tulosten analysointi	38
5.2	Johtopäätökset.....	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	42
	Liite 1. Valmiussuunnitelma pohja (Puolustusvoimat).....	42

ERITYISSANASTO

TAMK	Tampereen ammattikorkeakoulu
PO	Poikkeusolot. Valmiuslain (29.12.2011/1552 ml. myöhemmät muutokset) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetut olot
NO	Normaaliolot
HVK	Huoltovarmuuskeskus
PVLOGLE	Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta
PV	Puolustusvoimat
PE	Pääesikunta
Open books	Kulujen täydellinen läpinäkyvyys

1 JOHDANTO

Valmiussuunnitelma määritellään Huoltovarmuuskeskuksen toimesta seuraavasti; Valmiussuunnitelma on poikkeusolojen varalta tehtävä varautumissuunnitelman osa. Valmiussuunnitelmassa määritellään mm. [...] toimivuusvaatimukset eri tasoilla vahinkotilanteessa, palveluiden hallitun supistamisen vaiheet sekä toimistotoimenpiteet normaalioloihin palaamiseksi. (Huoltovarmuuskeskus n.d.)

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. (Valmiuslaki 12 §).

Puolustusvoimat velvoittaa tärkeimpiä kumppaneitaan varautumaan normaaliolojen häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin valmiussuunnittelulla, jotta yritys pystyy tuottamaan Puolustusvoimille sovittuja tuotteita tai palveluita kaikissa olosuhteissa.

1.1 Tutkimusaiheen valinta

Puolustusvoimien kumppanien ja muiden tärkeiden sidosryhmien palveluiden jatkuvuus Puolustusvoimille vaaditaan myös normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Jatkuvuutta pyritään varmistamaan valmiussuunnittelulla, johon liittyen valmiussuunnitelma laaditaan.

Puolustusvoimien kumppanien (yritysten) valmiussuunnittelua koordinoi ja tukee Puolustusvoimien Logistiikkalaitoksen Esikunnassa (PVLOGLE) Huoltovarmuussektori, tutkimusaihe ja siihen liittyvät tehtävät ovat olleet osa laatijan vastuulla olevista työtehtävistä.

1.2 Tutkimusongelma

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on selvittää, tukeeko valmiussuunnitelma normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden aiheuttamien haasteiden hoitoa yrityksessä. Referenssinä käytetään koronaviruksen aiheuttamia haasteita yrityksessä.

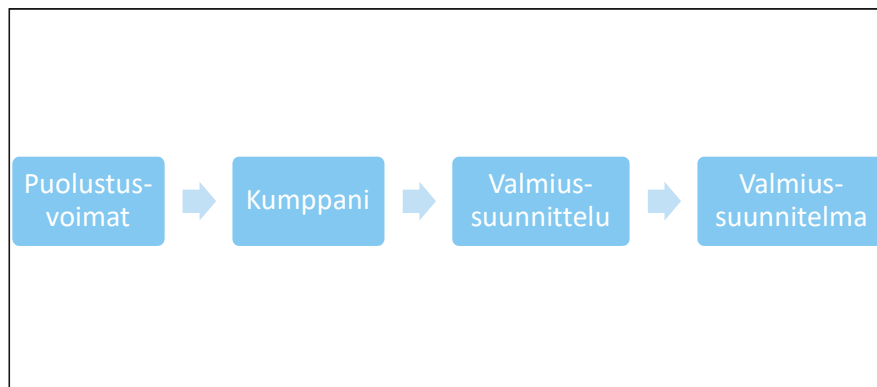
1.3 Opinnäytetyön tavoitteet ja rajaus

Tavoitteena on hakea vahvistus oletukselle, että valmiussuunnittelulla yritys voi poikkeusolojen varautumisen hyötyjen lisäksi saavuttaa hyötyä myös normaaliolojen ja normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden hoidossa.

Työ käsittelee normaaliolojen vakavia häiriötilanteita eikä siinä käsitellä poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa.

1.4 Tutkimuksen viitekehys

Tutkimuksen viitekehys on valmiussuunnitelma (Kuva 1).

KUVA 1. Tutkimuksen viitekehys

1.5 Kohdeorganisaation kuvaus

Puolustusvoimien logistiikkalaitos huolehtii joukkojen, henkilöstön ja järjestelmien toimintakyvystä ja materiaalin käyttökelpoisuudesta. Puolustusvoimien logistiikkalaitos on Pääesikunnan alainen tulosityksikkö. Logistiikkalaitos omistaa ja

huoltaa Puolustusvoimien materiaalin ja vastaa sen teknisestä elinjaksollahinnasta. Laitoksen vastualueet:

- Puolustusvoimien hankintojen kokonaisuus
- tilahallinta ja materiaalit
- ruokahuollon järjestelyt
- terveydenhuolto ja ympäristöasiat

Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen tehtäviin kuuluu Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmän liittäminen osaksi kansallista ja kansainvälistä logistiikkajärjestelmää. Laitos myös hallinnoi Puolustusvoimien kumppanuuksia ja sopimuksia sekä vastaa Puolustusvoimien sopimushallinnosta (Puolustusvoimat n.d.).

Logistiikkalaitos tukee puolustusvoimien joukkoja kansallisissa ja kansainvälisissä ympäristöissä. Laitos on kemikaaliturvallisuuslain mukainen toiminnanharjoittaja sekä Pääesikunnan ja puolustushaarojen esikuntien logistiikan ja materiaalian tekninen asiantuntija. Puolustusvoimien logistiikkalaitos tukee muita turvallisuudesta vastaavia viranomaisia tehtävissä, joihin liittyvää osaamista sillä on. Puolustusvoimien logistiikkalaitos aloitti toimintansa vuoden 2015 alussa. Laitoksella on 2 258 työntekijää 40 paikkakunnalla. Laitoksen hallintoyksiköitä ovat:

- esikunta ja siihen kuuluva Logistiikkakoulu
- Järjestelmäkeskus
- Räjähdekeskus
- Sotilaslääketieteen keskus
- kolme logistiikkarykmenttiä

Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta vastaa laitoksen toiminnan kokonaissuunnittelusta ja koordinoinnista sekä ohjaa laitoksen hallintoyksiköitä. Esikunta vastaa puolustusmateriaalihankintojen toteuttamisesta yhteistyössä Järjestelmäkeskuksen kanssa. Esikunta vastaa myös puolustusmateriaalinimikkeistön hallinnasta. Esikunta hallinnoi Puolustusvoimien logistiikkajärjestelmään liittyviä kumppanuuksia. Strategisia kumppaneita ovat Insta Group Oy, Leijona Catering Oy, Millog Oy, Nammo Lapua Oy ja Nammo Vihtavuori Oy, Patria Aviation Oy ja Suomen Turvallisuusverkko Oy (STUVE). Strategisten kumppanuussopimusten lisäksi Puolustusvoimilla on kumppanuussopimus 11 yrityksen kanssa sekä yhteistoimintasopimuksia julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Esikunta vastaa logistiikkalaitoksen toimintavalmiudesta sekä ylläpitää logistiikkajärjestelmän tilannekuvaa. Logistiikkalaitoksen esikunta sijaitsee Tampereella. Henkilöstöä esikunnassa on noin 300 (Puolustusvoimat n.d. Muokattu).

1.6 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön ensimmäisessä luvussa on johdanto, jossa kerrotaan opinnäytetyön perusteet ja tutkimuksen rajaukset sekä kuvataan kohdeorganisaatio. Luvussa kaksi on tutkimuksen teoreettiset perusteet. Luvuissa kolme ja neljä on tutkimuksen empiirinen osa, jossa kuvataan käytettyä tutkimusmenetelmää ja tutkimuksen suoritusta. Luvussa viisi on työn johtopäätökset.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat. Suomen varautuminen normaaliolojen vakaviin häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin ja koko yhteiskunnan voimavarojen käyttäminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi eroaa merkittävästi monen muun maan vastavasta varautumisesta. Lainsäädäntö, ohjeet ja toimintatavat on luotu Suomessa ja tästä johtuen aiheesta ei ole juuri julkaistu materiaalia muualla kuin Suomessa.

2.1 Kokonaismaanpuolustus

Valtiollisen itsenäisyyden ja kansalaisten elinmahdollisuuksien turvaamiseksi on Suomessa jo vuosikymmeniä ollut käytössä kokonaismaanpuolustuksen toimintamalli. Alati muuttuvassa turvallisuusympäristössä malli on osoittautunut maallamme ja sen toimintakulttuurille luonnolliseksi tavaksi toimia. Kokonaisturvallisuuden käsitteen käyttöönotto (Vnp kokonaisturvallisuudesta 5.12.2012) ei merkitse muutosta varautumisjärjestelyjen perusteisiin, eikä myöskään puolustusministeriölle kuuluvaan tehtävään kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisessa.

Suomalaisen yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, joka tarkoittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. (Puolustusministeriö. n.d.)

2.1.1 Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston puolustusselonteko eduskunnalle antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin. (Puolustusministeriö. 2017)

2.1.2 Sotilaallinen maanpuolustus

Sotilaallisella maanpuolustuksella turvataan Suomen valtiollinen itsenäisyys, alueellinen koskemattomuus ja kansalaisten elinmahdollisuudet turvallisuuspolitiikan päämäärien mukaisesti.

Puolustusvoimat vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen toteutuksesta. Sotilaallisella maanpuolustuksella turvataan valtiollista itsenäisyyttä, alueellista koskemattomuutta ja kansalaisten elinmahdollisuuksia. Sotilaallinen maanpuolustus on puolustusvoimien vastuulla, ja toteutetaan kokonaismaanpuolustuksen osana. Puolustusvoimat antaa puolustustehtäviensä sallimissa puitteissa virka-apua muille viranomaisille. Rajavartiolaitos on sisäministeriön alainen ja sotilaallisesti järjestetty sekä osallistuu maanpuolustukseen yhteistyössä puolustusvoimien kanssa.

Sotilaallisen maanpuolustuksen tulee kyetä turvallisuuspolitiikan tukena hallitsemaan eriasteisia uhkatilanteita ja mahdollisuuksien mukaan ehkäisemään ennalta niiden syntymistä. Kansainvälisen avun antaminen ja sen vastaanottaminen sekä kansainvälinen sotilaallinen yhteistyö ml sotilaallinen kriisinhallinta tukevat myös Suomen puolustusta (Kadettikunta n.d.).

2.1.3 Sotilaallinen huoltovarmuus

Puolustusvoimien sodan ajan suorituskyvyt perustuvat suurelta osin muualta yhteiskunnalta saataviin resursseihin. Lisäksi Suomi on riippuvainen puolustusmaterialin saatavuudesta ulkomailta.

Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky yhteiskunnan häiriötilanteissa. Teknologista osaamista kehitetään näiden järjestelmien toiminnan varmistamiseksi. Tätä varten tehtävää tiivistä kansainvälistä yhteistyötä syvennetään niin viranomaisten kuin koti- ja ulkomaisen puolustusteollisuuden kesken. Kotimaisen teollisuuden vientiedellytyksiä ja kansainvälistymistä tuetaan. Suomi noudattaa puolustustarvikeviennissä kansainvälisiä velvoitteita.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Suomen puolustuksen ja teknologisen perustan turvaamisesta (PLM 2016) määritetään kriittisten suorituskykyjen hallinnan kannalta keskeisimmät teknologia-alueet, joihin liittyvä osaamista kehitetään Suomessa. (Puolustusministeriö. 2017)

Sotilaallisen huoltovarmuuden takaamiseksi Puolustusvoimat solmii oma toimintansa kannalta keskeisten yritysten kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyviä sopimuksia, sopimuksilla pyritään takaamaan palvelun tuottaminen Puolustusvoimille kaikissa tilanteissa. Huoltovarmuuden takaamiseksi solmittavia sopimuksia ovat sotataloussopimukset sekä tuotantovaraussopimukset.

2.2 Varautuminen

Varautumisella tarkoitetaan kaikkia niitä hallinnon ja elinkeinoelämän tai jopa yksittäisen kansalaisen toimenpiteitä, joilla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa. Tällaisia toimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu ja muu uhkien torjuntaan tai toiminnan palauttamiseen liittyvä suunnittelu, suunnitelmien joustavaksi ja tehokkaaksi toteuttamiseksi tarvittavat etukäteisvalmistelut sekä koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautuminen on aina osa organisaation normaalia toimintaa. Varautumisessa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, ja myös suunnitelmissa esitettyihin toimenpiteiden tulee perustua lainsäädännössä säänneltyihin toimivaltuuksiin. (Parmes 2007)

Puolustusvoimien näkökulmasta varautuminen voidaan jakaa Puolustusvoimien omaan varautumiseen, muiden viranomaisten varautumiseen ja yksityisen sektorin (elinkeinoelämä ja yksityishenkilöt) varautumiseen.

Puolustusvoimien omaa varautumista suunnitellaan, harjoitellaan ja toteutetaan jatkuvasti. Varautuminen liittyy kaikkiin neljään Puolustusvoimien päätehtävään (kuva 1).

KUVA 1. Puolustusvoimien tehtävät (Puolustusvoimat n.d.)

Puolustusvoimien tärkein ja ehkä ulospäin näkyvin varautuminen on sotilaallisen uhkan torjuntaan liittyvä toiminta. Kuitenkin muidenkin päätehtävien suunnittelu ja toteutus pitää sisällään varautumiseen liittyviä elementtejä. Muiden viranomaisten tukeminen sisältää muun muassa varautumista poliisille annettavaan virka-apuun tai vaikka yksittäisille kunnille annettavaan tukeen kuten Nokian vesikriisin yhteydessä syksyllä 2007, jossa Puolustusvoimat suoritti puhtaan veden jakelua. Koronakriisiin liittyen Puolustusvoimat antoi virka-apua 28.3.-15.4.2020 tapahtuneeseen Uudenmaan sulkuun, tehtävään osallistui Puolustusvoimista noin 800 henkilöä. Kolmannen tehtävän varautuminen liittyy kansainvälisen avun antamiseen sekä sen vastaanottamiseen, varautuminen tässä ilmenee muun muassa kansainvälisiin harjoituksiin osallistumisissa ja niiden järjestämisessä. Neljännen tehtävän osalta varautuminen koskee muun muassa valmiutta ja kykyä toimia eri toimintaympäristöissä, jotka voivat merkittävästi poiketa Puolustusvoimien tavanomaisesta toimintaympäristöstä.

2.3 Puolustusvoimien kumppanuudet

Puolustusvoimat keskittyy ydintoimintaansa sotilaalliseen maanpuolustukseen. Tukitoimintojen osalta kehitetään ja laajennetaan verkottumiseen ja yhteistyöhön perustuvaa toimintamallia. Tavoitteena on kytkeä muu yhteiskunta toimijoihin

ja resursseineen mukaan sotilaallisen maanpuolustukseen jo rauhan aikana ja siten parantaa puolustusvoimien valmiutta toimia poikkeusoloissa. Käytännön yhteistyö ja selkeä työnjako jo normaalioloissa luo edellytykset toimivalle yhteistyölle myös poikkeusoloissa.

Kumppanuusstrategian tarkoituksena on edistää ja tukea puolustushallinnon ja yksityisen sektorin välisen sopimukseen perustuvan pitkäjänteisen yhteistyön rakentamista. Strategia sisältää viitekehyksen ja menettelytavat niiden tukitoimintojen löytämiseksi, joilla yksityistä sektoria voidaan hyödyntää palvelun tuottajana sekä käytännön toimenpiteet tämän yhteistyön muodostamiseksi (Puolustusministeriö. n.d.).

Puolustusvoimien kumppanuudet jaetaan kolmeen kumppanuustasoon (kuva 2).

Kumppanuustaso	Palvelut	Vaikutus	Valmius
Strateginen Kumppanuus	Ydintoiminnan mahdollistavat palvelut	Toiminnoilla on suoranainen kriittinen vaikutus ydintoimintaan	Kriittisiä valmiudellisia vaatimuksia
Kumppanuus	Ydintoimintaa tukevat palvelut	Toiminnoilla on vaikutus ydintoimintaan, mutta ei ydintoiminnan kannalta kriittisiä	Valmiudellisia vaatimuksia
Palvelun osto	Muut tukipalvelut	Toiminnoilla ei ole merkittävää vaikutusta ydintoimintaan	Palveluihin ei sisälly valmiudellisia vaatimuksia.

KUVA 2. PLM:n osastrategian mukaiset kumppanuustasot

Strategisella kumppanuudella tarkoitetaan puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palvelun tuottajan välistä pitkäaikaista palvelujen tai työsuoritteiden tuottamista koskevaa suhdetta, joka perustuu keskinäiseen luottamukseen, avoimeen informaation vaihtoon sekä jatkuvuuteen. Strategisessa kumppanuudessa toimittaja toteuttaa puolustusvoimille rauhan aikana ja poikkeusoloissa samoja palveluja ja työsuoritteita. (Puolustusministeriö. n.d.)

Strateginen kumppanuus on Puolustusvoimien ja yksityisen sektorin palvelun tuottajan välisen yhteistyön syvällisin muoto. Sen lähtökohtana on sopimukseen perustuva luja, kestävä ja pitkäaikainen yhteistyösuhde, joka jatkuu myös poikkeusoloissa. Strategiselle kumppanuudelle ominaista ovat yhteiset kehittämistavoitteet, osapuolten varautuminen ja toimintatapojen kehittäminen rauhan aikana valmiuden kohottamisen eri vaiheita, sodan aikaa ja sodan ajan toimintaa varten. (Normi HM979).

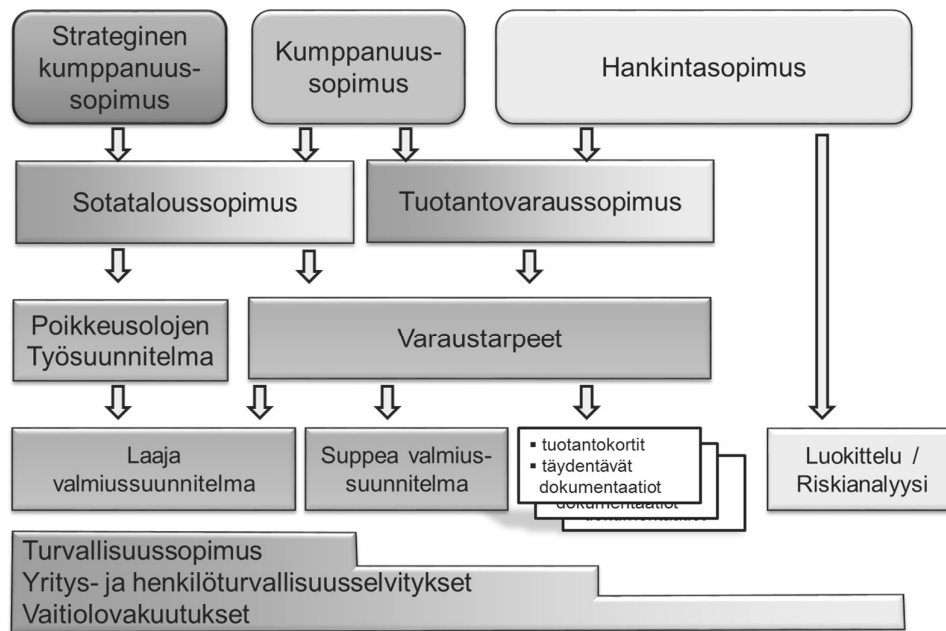
Strateginen kumppani on yritys tai yhteisö, jonka kanssa Puolustusvoimat tekee sopimusperusteisesti syvää yhteistyötä normaali- ja poikkeusoloissa. Strateginen kumppani tuottaa sotilaallisessa maanpuolustuksessa tarvittavia suorituskykyjä tai osallistuu siihen. (HK514, Kenttäohjesääntö, yleinen). (Normi HM979)

Kumppanuudella tarkoitetaan tuotteiden tai palveluiden hankkimista ulkopuoliselta, yksityisen sektorin toimittajalta, jonka kanssa luodaan pitkäaikainen yhteistyösuhde. Tämä yhteistyösuhde jatkuu pääsääntöisesti myös poikkeusolojen aikana, mikä edellyttää palvelun tuottajalta erityistä sitoutumista yhteistyöhön. Kumppanuus sisältää myös valmiuteen tai poikkeusolojen toimintaan liittyviä erityisvaatimuksia. (Normi HM979)

Palvelun ostamisella tarkoitetaan järjestelyä, jossa puolustusvoimien tarvitsemia tuotteita tai palveluja hankitaan ulkopuoliselta avoimen sektorin toimittajalta. Palvelujen ostosopimukseen ei sisälly valmiudellisia vaatimuksia. (Normi HM979)

2.3.1 Kumppanuuden keskeiset sopimukset

Kumppanuuden keskeiset sopimukset on esitetty kuvassa 3.

KUVA 3. Kumppanuuden keskeiset sopimukset

Strategisella kumppanuussopimuksella ja kumppanuussopimuksella sovi-taan kumppanuuden keskeiset periaatteet ja osapuolten oikeudet ja velvollisuu-det. Puolustusvoimien ohjaus välittyy puolustusvoimien ja kumppanin väliseen suhteeseen kumppanuussopimuksessa sovittujen menettelyjen mukaisesti.

Hankintasopimus on valtionhallinnan normaalien hankintamenettelyjen perus-teella tehty palvelun tai tuotteen hankinta. Hankintasopimukseen ei välttämättä sisälly valmiudellisia vaatimuksia, mutta jossain hankinnoissa valmiussuunnitte-lulle voidaan asettaa määrällisiä ja laadullisia vaatimuksia, jotka ovat osa hankin-nan päätöskriteereitä.

Sotataloussopimuksella varmistetaan ja luodaan sopimusvelvoitteiden toteut-tamisen edellytykset normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeus-oloissa. Sopimuksella turvataan Puolustusvoimien sotavarustuksen tuotannon, integroinnin, modifioinnin, versiohallinnan, kunnossapidon sekä asiantuntija- ja kuljetuspalveluiden saatavuus.

Valmiudet sotataloussopimuksen mukaisten tuotantovarausten käyttöönotolle vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten luodaan hankintasopimuksen mu-kaisella toiminnalla normaalioloissa ja sotataloussopimuksessa mainittujen mo-lemmin puoleisten velvoitteiden täyttämällä.

Sotataloussopimuksen liitteenä on valmiussuunnitelma, jossa yritys esittää tuotantovaraussopimuksessa tarkemmin sovittujen tuotantotehtävien toteuttamisen ja tuotannon jatkuvuuden turvaamisen edellyttämät toimenpiteet. Valmiussuunnitelman yksityiskohdat kirjataan tuotantovaraussopimukseen, jonka liitteinä olevissa tuotantokorteissa ja niitä täydentävissä dokumentaatioissa on esitetty yritykseltä varatut kunnossapito-, palvelu- tai tuotantomäärät ja niihin tarvittavat tuotantoresurssit. Tuotantovaraussopimus on puolustusvoimien ja yrityksen välinen luottamuksellinen tuotantotehtäviä yhdistävä asiakirja. (Normi HE1470)

Tuotantovaraussopimus on puolustusvoimien ja yrityksen välinen salassa pidettävä asiakirja, jossa yhteistyössä tehdyn suunnittelun perusteella varataan yritykseltä tuotanto-, kunnossapito- tai palvelukapasiteettia puolustusvoimien käyttöön normaaliolojen vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.

Tuotantovaraussopimus on joko erillinen sopimus tai sotataloussopimuksen liite. Tuotantovaraussopimus sisältää itse sopimuksen, tuotantokortit ja sopimusta täydentävät dokumentit. (Normi HG127)

Poikkeusolojen työsuunnitelmassa (POTS) kuvataan yritykseltä tilattavat palvelut/tuotteet valmiutta tehostettaessa, valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa. POTS sisältää tarkemman suunnitelman PO tarpeista kuin tuotantovaraussopimus ja varaustarpeet. Poikkeusolojen työsuunnitelma on toimittajalle valmiussuunnitelman syöte.

Varaustarpeissa tarkennetaan yrityksen Puolustusvoimille tuottamat tuotteet ja/tai palvelut.

Valmiussuunnitelman tarkoituksena on varmistaa ja nopeuttaa yrityksen siirtymistä suunnitelmallisesti normaaliolojen toiminnasta häiriötilanteiden tai poikkeusolojen aikaiseen toimintaan. (Normi HE1470)

Valmiussuunnitelma kuvataan tarkemmin kappaleessa 2.4.1.

Yritysturvallisuusselvitys on turvallisuusselvityslain (726/2014) mukainen yritykseen tehtävä selvitys, jonka tarkoituksena on arvioida yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden luotettavuus ja sitoumuksenhoitokyky, sekä kulloinkin erikseen harvittavassa laajuudessa yrityksen tietoturvallisuuden taso. (Normi HK736)

Henkilöturvallisuusselvitys on turvallisuusselvityslain mukainen selvitys henkilön nuhteettomuudesta ja luotettavuudesta ja se laaditaan hyväksikäyttäen tietoja laissa määrätyistä rekistereistä. (Normi HK735)

Vaitiolovakuutuksella sovitaan siitä, että Puolustusvoimissa tai Puolustusvoimien lukuun toimiva ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä muutenkaan Puolustusvoimissa toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus.

2.4 Valmiussuunnittelu

Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. (1552/2011 12 §)

Yrityksille valmiussuunnittelu on vapaaehtoista, mutta joissain tapauksissa valmiussuunnittelu voi olla hankinnan toteutumisen ehtona Puolustusvoimien kanssa asioitaessa.

Puolustusvoimille tehtävää varautumiseen liittyvää suunnittelua kutsutaan yleisesti valmiussuunnitteluksi. Lähinnä tällä tarkoitetaan sitä suunnittelua, jolla valmistaudutaan toimimaan valmiuslaissa määriteltyjen poikkeusolojen aikana. Valmiussuunnittelulla yritys pyrkii varmistamaan sen, että poikkeusoloissa se pystyy tuottamaan Puolustusvoimille tai muille viranomaisille sovittuja palveluita ja/tai materiaalia. Sovitut palvelut/materiaalit on määritelty muissa sopimuksissa kuten Sotataloussopimuksessa tai Tuotantovaraussopimuksessa. Valmis-

suunnittelu dokumentoidaan ja sen pohjalta laaditaan valmiussuunnitelma. Valmiussuunnittelu on jatkuva prosessi, jota pitää tarkastella ja päivittää tarvittaessa.

2.4.1 Valmiussuunnitelma

Valmiussuunnitelma on normaalioloissa laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla yritys varautuu sotataloussopimuksessa ja/ tai tuotantovaraussopimuksissa sovittujen tehtävien toteuttamiseen. Valmiussuunnitelman tarkoituksena on varmistaa ja nopeuttaa yrityksen siirtymistä suunnitelmallisesti normaaliolojen toiminnasta häiriötilanteiden tai poikkeusolojen aikaiseen toimintaan. (Normi HE1470)

Yrityksen valmiussuunnitelmassa käsitellään myös tuotannon kriittisiä tekijöitä ja tehdään esityksiä toimenpiteiksi niiden poistamiseksi tai niille vaihtoehtoisia menetelmiä. (HE1470)

Valmiussuunnitelma tulee päivittää vähintään joka toinen vuosi. Sen tulee sisältää alla mainitut kohdat ja ne laaditaan tarvittavassa laajuudessa.

- tuotantosuunnitelma
- henkilöstösuunnitelma,
- varaosa- ja materiaalisuunnitelma
- kone-, laite- ja työkalusuunnitelma,
- kumppani- ja alihankkijasuunnitelma,
- ajoneuvo- ja työkonesuunnitelma
- tilatarvesuunnitelma
- energiahuoltosuunnitelma
- Puolustusvoimien antama palvelusuunnitelma
- asiakirjojen säilytys. (Normi HE1470)

Valmiussuunnitelma on yrityksen laatima dokumentti. Suunnitelman laatimisessa yritys saa tukea Puolustusvoimilta sekä Huoltovarmuuskeskuksesta. Puolustusvoimat ja Huoltovarmuuskeskus ovat yhdessä sidosryhmien kanssa laatineet valmiussuunnitelman pohjan (liite 1), jota yritykset voivat hyödyntää suunnitelmaa laatiessaan. Yritys voi kuitenkin laatia suunnitelman myös omalla mallilla eikä

suunnitelman sisältöä tai mallia ole rajattu. Suunnitelma on elävä dokumentti ja sitä pitää tarkastella ja päivittää säännöllisesti.

2.4.2 Henkilöstön varaaminen (VAP)

Tärkeä osa valmiussuunnittelua on yrityksen oman henkilöstön varaaminen poikkeusoloissa tehtävään työhön, tästä varaamisesta käytetään lyhennettä VAP.

Työnantaja voi varata henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. (puolustusvoimat.fi)

Jos yritys on solminut Puolustusvoimien kanssa poikkeusoloja koskevan sopimuksen (Sotataloussopimus, Tuotantovaraussopimus) edellyttää Puolustusvoimat yritystä tekemään VAP-varaukset tarvittaville henkilöille. Puolustusvoimien Logistiikkalaitos puoltaa huoltovarmuuden kannalta kriittisten yritysten varauksia.

2.5 Uhat

Uhat voivat ilmetä itsenäisinä, samanaikaisina tai toistensa jatkumoina. Ne voivat olla yllättäviä, nopeita ja kestoaltaan vaihtelevia. Uhat voivat toteutua joko tarkoituksellisena toimintana tai ilman erityistä tarkoitusta. Uhkien syitä, lähteitä, täsmällisiä kohteita, tavoitteita, ilmenemisen laajuutta tai seurannaisvaikutuksia on vaikea ennustaa. Uhkien toteutumisen luotettava arviointi ei ole aina mahdollista (Kadettikunta n.d.).

Uhat voidaan jakaa yksilöön, kansallisesti tai globaalisti vaikuttaviin uhkiin. Kansalliset uhat vaikuttavat ensisijaisesti valtioon, yhteiskuntaan tai väestöön ja näitä uhkia vastaan pyritään vaikuttamaan valmiussuunnittelulla.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa vuonna 2010 kuvatut uhkamallit ovat:

- voimahuollon vakavat häiriöt
- tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt
- kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt

- elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- julkisen talouden rahoituksen saatavuuden häiriintyminen
- väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus sekä
- sotilaallisen voiman käyttö (Turvallisuuskomitea. n.d.).

Toteutuneet uhat aiheuttavat normaaliolojen häiriötilanteen tai voivat johtaa poikkeusoloihin. Puolustusvoimat vastaa normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin valmiuden säätelyllä.

2.5.1 Normaaliolojen häiriötilanteet

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan häiriötilanne on ”uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa tai viestintää. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että häiriötilanteella tarkoitetaan tilannetta, jossa viranomaisilla on käytettävissä vain normaaliolojen toimivaltuudet (Luoma 2019).

2.5.2 Poikkeusolot

Poikkeusolot määritellään valmiuslaissa 29.12.2011/1552. Poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;

- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

2.5.3 Valmiuden säätely

Puolustusvoimien valmiuden säätelyssä käytetään termejä valmiuden tehostaminen ja valmiuden kohottaminen. Valmiuden tehostamiseen voidaan ryhtyä puolustusvoimien omalla päätöksellä, omin voimavaroin ja pääasiassa normaaliolojen toimivaltuuksin. Valmiutta kohotetaan sotilaallisen hyökkäyksen uhan ilmetessä valtionjohdon päätösten ja puolustusvoimain komentajan käskyjen mukaisesti.

Puolustusvoimat voi tilanteen vaatiessa tehostaa valmiuttaan muun muassa tiedustelun, valvonnan ja kohteiden suojaamisen osalta omin, sisäisin toimenpitein. Valmiutta kohotettaessa voidaan kutsua reserviläisiä kertausharjoituksiin tai ylimääräiseen palvelukseen. Valmiutta pyritään kohottamaan joustavasti siten, että palvelukseen kutsutaan ne joukot, jotka ovat kulloisessakin tilanteessa tarpeen (Kadettikunta n.d.).

Valmiuden säätelyllä Puolustusvoimat voi myös aloittaa ennalta sovittua toimintaa kumppaneidensa kanssa. Tarvittavat toimenpiteet on sovittu valmiussuunnitelussa ja niitä toteutetaan valmiussuunnitelman mukaisesti.

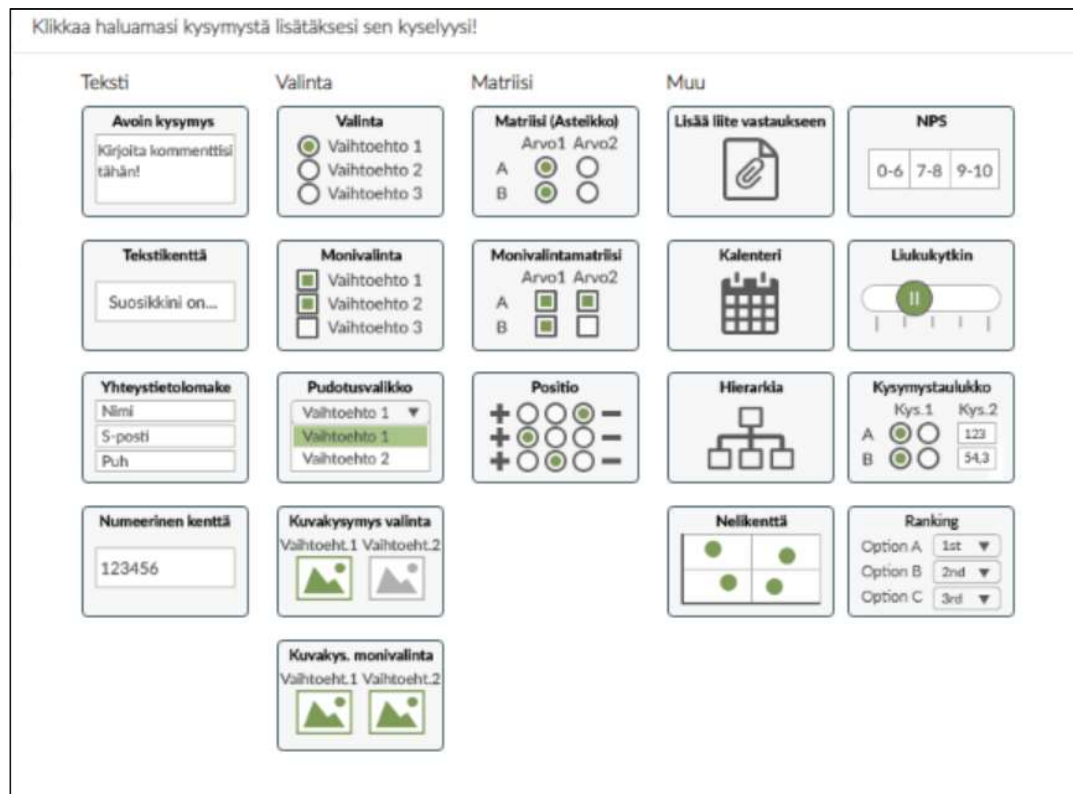
3 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen suorittaminen. Tutkimus suoritettiin kyselytutkimuksena, jossa hyödynnettiin Webropol-palvelua. Kyselyn vastaajiksi valittiin puolustusvoimien strategisia kumppaneita, kumppaneita sekä muita tärkeitä sidosryhmiä. Kysely lähetettiin 27 sidosryhmälle. Kyselyn vastaajiksi valittuja ei tietoturvasyistä voida julkaista eikä kysely suoritettiin anonyymisti eli vastauksia ei voida yhdistää vastaajaan. Opinnäytetyön johtopäätösten tai valmiussuunnittelun koulutuksen kannalta ei ole tarpeellista yhdistää vastauksia vastaajaan tai julkaista osallistujien nimiä. Kyselyyn vastaajiksi valittujen sidosryhmien tiedot kerrotaan tarvittaessa Puolustusvoimien valmiussuunnittelun parissa työskenteleville henkilöille tietoturvasyistä huomioiden.

3.1 Webropol 3.0

Webropol 3.0 on kysely- ja raportointisovellus, jolla voidaan suunnitella, toteuttaa ja monipuolisesti raportoida mm. erilaiset kyselyt ja tutkimukset, ilmoittautumiset ja tiedonkeruu verkon kautta, ajasta ja paikasta riippumatta.

Sovelluksella laadittavat kyselyt voivat sisältää erityyppisiä kysymyksiä, kuten esimerkiksi tekstikysymykset, valintakysymykset ja matriisikysymykset. Kysymystyypit kuvassa 4.

KUVA 4. Webropol kyselyn kysymystyytit

Opinnäytetyön kyselyssä käytettiin monivalintakysymyksiä sekä avoimia tekstikysymyksiä. Kysymyksille voidaan asettaa ehtoja, kuten esimerkiksi tekstikysymyksille vähimmäis- ja enimmäismerkki vaatimuksia. Vastauksista riippuen kysymykset voidaan linkittää toisiinsa, jolloin vastaajalle voidaan esittää vain häntä koskevat kysymykset.

Kyselyn laadinnan jälkeen osallistujille lähetetään kyselyn linkki sähköpostitse, johon voidaan lisätä vapaata tekstiä. Kyselylle asetetaan määräaika ja vastausten etenemistä sekä niiden sisältöä voidaan seurata kyselyn aikana.

Vastatusten raportointi sekä tulosten vertailu voidaan tehdä sovelluksella. Sovelluksesta raportoinnista saadaan graafisia kuvaajia sekä numeraalista arvoa vastauksista sekä tietenkin vastaukset avoimena tekstinä tai valittuina vastausvaihtoehtoina.

3.2 Kysely

Kyselyllä oli tarkoitus selvittää, onko yritys hyödyntänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttaminen haasteiden hoidossa sekä kerätä mahdolliset parannusehdotukset valmiussuunnitelman laadinnasta ja sisällöstä.

Kysymyksiä oli kaikkiaan yhdeksän. Kysely oli kuitenkin laadittu niin, että riippuen monivalintakysymysten vastauksista, tuli yksittäisellä vastaajalle 3-7 kysymystä. Vastaajat näkivät vain heitä koskevat kysymykset, jotka määräytyivät edellisten vastausten perusteella. Kysymykset sekä niiden kytkös toisiinsa kuvataan seuraavassa kappaleessa.

3.2.1 Kysymykset

Kysymys 1: Onko yrityksenne käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa.

- Kysymys oli monivalintakysymys, johon vastausvaihtoehtona olivat kyllä tai ei. Kyllä vastaus ohjasi vastaajan kysymykseen kaksi ja ei vaihtoehto ohjasi kysymykseen viisi.

Kysymys 2: Miten valmiussuunnitelman toimenpiteet otettiin käyttöön

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen kolme.

Kysymys 3: Miten valmiussuunnitelman toteutusta johdettiin ja sen vaikutusta seurattiin.

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen neljä.

Kysymys 4: Vastasiko valmiussuunnitelman sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin.

- Kysymys oli monivalintakysymys, johon vastausvaihtoehtona olivat kyllä tai ei. Kyllä vastaus ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän ja ei vaihtoehto ohjasi kysymykseen seitsemän.

Kysymys 5: Jos yrityksenne ei käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa, niin oliko yrityksellänne jotain muita ennalta suunniteltuja (esim. jatkuvuussuunnitelma) menetelmiä tilanteen hoitamiseksi.

- Kysymys oli monivalintakysymys, johon vastausvaihtoehtona olivat kyllä tai ei. Kyllä vastaus ohjasi vastaajan kysymykseen kuusi ja ei vaihtoehto ohjasi kysymykseen yhdeksän.

Kysymys 6: Mitä ennalta suunniteltuja menetelmiä yritys käytti koronakriisin hoidossa ja vastasiko suunnitelmien sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän.

Kysymys 7: Mitä puutteita valmiussuunnitelman sisällössä, ennalta arvioituissa uhissa tai toimenpiteissä niiden hoitamiseksi havaittiin.

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen kahdeksan.

Kysymys 8: Mitä muutoksia yritys on tehnyt tai suunnitellut tekevänsä valmiussuunnitelmaan koronakriisin aiheuttamien kokemusten perusteella.

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän.

Kysymys 9: Vapaa sana. Onko yrityksellä edellä kysytyjen lisäksi havaintoja, toiveita tai kommentteja valmiussuunnittelusta tai valmiussuunnitelmasta

- Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastaaminen päätti kyselyn ja lähetti vastaukset käsiteltäväksi.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään kyselytutkimuksen tulokset. Tulokset esitetään Webropol sovelluksen raportointityökaluja hyödyntäen.

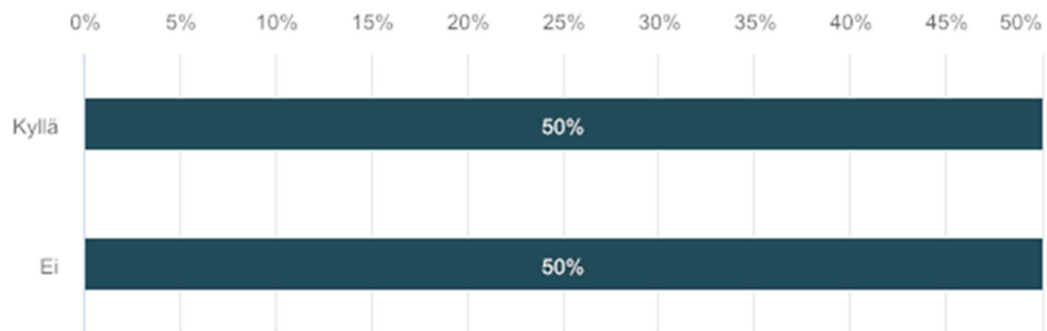
4.1 Kyselyn tilastot

Kysely lähetettiin 27 sidosryhmälle ja vastausaikaa kyselyyn annettiin 12 vuorokautta. Kyselyyn vastasi 18 sidosryhmän edustajaa, jolloin vastausprosentiksi muodostui 67%. Koska kysely tehtiin anonymistia eikä kyselyyn osallistuneiden sidosryhmien nimeä voida tietoturvasyistä kertoa, vastaajat on nimetty numerolla. Opinnäytetyön johtopäätösten tai valmiussuunnittelun koulutuksen kannalta ei ole tarpeellista yhdistää vastauksia vastaajaan tai julkaista osallistujien nimiä. Kaikki vastaukset on kopioitu sellaisenaan opinnäytetyöhön.

4.2 Kyselyn tulokset

Kyselyn tulokset esitetään kysymyskohtaisesti kappaleittain. Tulosten esittelyn lisäksi, kappaleissa kerrataan kysymys sekä se mihin kysymykseen annettu vastaus ohjaa. Tuloksissa kerrotaan myös vastanneiden lukumäärä.

4.2.1 Kysymys 1: Onko yrityksenne käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa.

KUVIO 1. Kysymys 1 vastausten jakautuminen

Kysymys 1 oli monivalintakysymys ja siihen tuli vastauksia 18 kappaletta, vastaukset jakautuivat tasan kyllä ja ei vastauksiin eli molempia vastauksia oli 9. Vastauksesta riippuen kysely ohjasi seuraavaan kysymykseen, kyllä vastaus ohjasi kysymykseen yksi ja ei vastaus kysymykseen viisi.

4.2.2 Kysymys 2: Miten valmiussuunnitelman toimenpiteet otettiin käyttöön.

Kysymykseen kaksi vastaus annettiin vapaana tekstinä, vastauksessa olevien merkkien vähimmäis- ja enimmäismäärä oli rajoitettu 10 ja 1000 merkin välille. Vastaaajia oli yhdeksän.

Vastaaaja 1

- *Koronan leviämisen estämiseksi yrityksessä otettiin käyttöön hajautunut työskentelytapa sekä varauduttiin tekemään töitä etäkonttorilla*

Vastaaaja 2

- *Perustettiin koronatilanteen aiheuttamia toimenpiteitä koordinoiva ryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti viikoittain ja raportoi yrityksen johdolle.*

Vastaaaja 3

- *Käytimme valmiussuunnitelmaa lähinnä tiettyjen toimintojen lisä resurssoinnin osalta.*

Vastaaaja 4

- *Selvitimme suurimmat riskit. Suurimmaksi riskiksi muodostuivat materiaalin saatavuus sekä oman henkilöstön turvaaminen.*
- *Henkilökunta: Otimme käyttöön etätyöt ja tuotannon vuorojärjestelyt. Vierailut myöskin kiellettiin. Pienet työskentelyporukat luotiin ja taukokuoneiden käyttöä rajoitettiin ohjeistuksin. Tavoitteena että mahdollisemman vähän tulee kontakteja ihmisiin.*
- *Materiaali: Kasvatimme varmuusvarastoamme toimintamme turvaamiseksi. Asia on jalostunut varmuusvarastointia koskeviaan ehdotukseen Puolustusvoimille.*
- *Koronan aikaan meillä eivät suunnitelmat olleet vielä tarvittavalla tasolla, vaan asia nousi nopeasti tärkeysjärjestyksessä ykköseksi.*

Vastaaaja 5

- *Yrityksen johtoryhmä sekä eri toimintojen tuotantoa ohjaavat ryhmät tiivistivät epidemian alussa kommunikointia. Varautumissuunnitelma otettiin tarkasteluun ja todettiin että ensimmäisien päivien aikana sitä piti hieman päivittää tilanteeseen paremmin istuvaksi.*

Vastaaja 6

- *Johtamisen ja tilannetietoisuuden menettelyjä käyttöön otettiin tilanteen edellyttämässä laajuudessa.*

Vastaaja 7

- *Toteutettiin runkosuunnitelmaa vaiheitan. Jokainen vaihe tarkasteltiin vielä vallitsevan tilanteen mukaan ennen toimeenpanoa.*

Vastaaja 8

- *Johtamismalli otettiin valmiussuunnitelmasta käyttöön.*

Vastaaja 9

- *Lähestymistapa otettiin valmiussuunnitelmasta, toki koronavalmiusryhmä miehitettiin jossain määrin eri tavalla, mukana mm vahvemmin työterveys. Valmiusryhmä organisoitiin, tilannekuvan muodostaminen, viestintä jne. valmiussuunnitelman periaatteiden mukaisesti.*

4.2.3 Kysymys 3: Miten valmiussuunnitelman toteutusta johdettiin ja sen vaikutusta seurattiin.

Kysymykseen kolme ohjattiin vastaamaan kysymykseen kaksi vastauksen antaneet, vastaajia oli yhdeksän.

Vastaaja 1

- *Korona tilannetta seurattiin aktiivisesti ja oltiin valmiina käynnistämään liisätoimia lyhyellä varoitusajalla*

Vastaaja 2

- *Koronaryhmä johtaa koronatoimenpiteitä.*

Vastaaja 3

- *Seuranta ja arviointi tehtiin johtoryhmässä sekä erillisessä valmiuden johtoryhmässä.*

Vastaaja 4

- *Johdettiin*

- *Säännölliset palaverikäytännöt. Omat sisäiset ja asiakkaiden kanssa yhteistyöpalaverit*
- *Ulkopuolinen konsulttitoimiston (Semat) kanssa projekti materiaalivirtojen takaamiseksi*
- *Korostettu informointi sekä kaikkien osastojen mukaan ottaminen jo suunnitteluvaiheessa*
- *Vaikutuksia seuratiin*
 - *Riskianalyysilla*
 - *Mittareilla Esim. oston toimitusvarmuus ja varastotasot*

Vastaaja 5

- *Alussa päivittäiset tilannepalaverit eri toiminnoilla ja myöhemmin tilannetarkastelun frekvenssiä pidennettiin.*

Vastaaja 6

- *Tilannearvio kerran viikossa valmiusjohdon toimenpitein.*

Vastaaja 7

- *Oli nimetty päävalmistelija NO-tehtävänsä perusteella, joka raportoi johdolle. Hänen avukseen perustettiin heti alussa pienryhmä, jonka jäsenet pienehkön täydennyskoulutuksen jälkeen toteuttivat tilanneseurantaa johtoa varten. Päätöksenteko sekä toimenpiteiden toteutuminen organisaatiossa hoidettiin toimivaltuuksien mukaisesti kaikilla tasoilla, joita oli harjoiteltu jo ennen Korona -pandemiaa.*

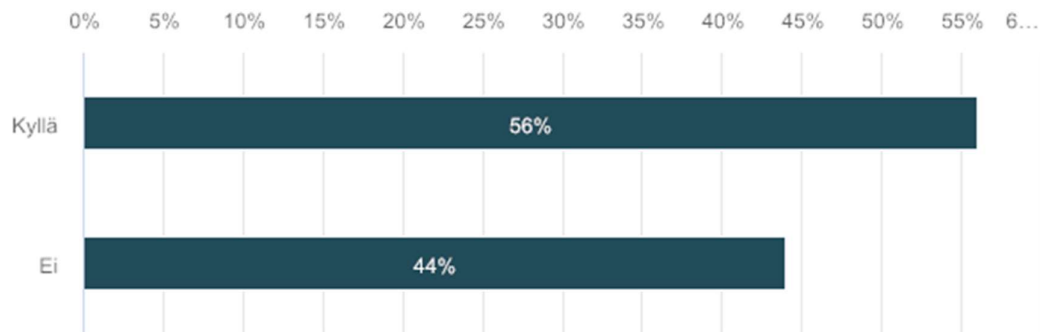
Vastaaja 8

- *Määrävälein tapahtuneilla seurantakokouksilla. (Aluksi useamman kerran viikossa ja myöhemmin harvemmin)*

Vastaaja 9

- *Korona-valmiusryhmässä jatkuvat kokoukset, säännölliset mittarit, asian esillä pito mm johtoryhmässä.*

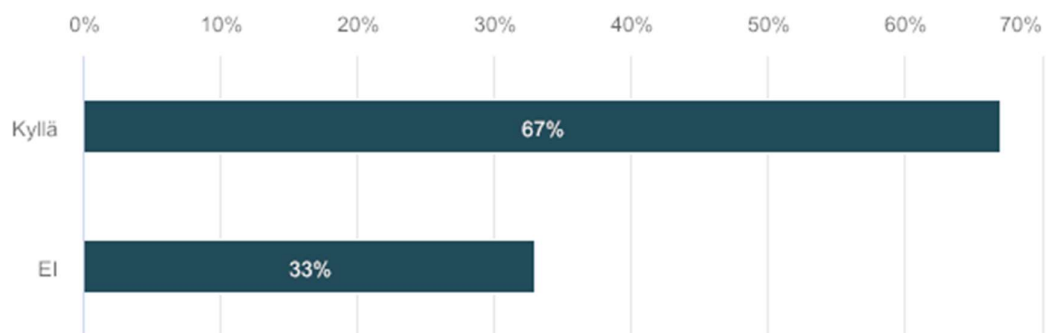
4.2.4 Kysymys 4: Vastasiko valmiussuunnitelman sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin.

KUVIO 2. Kysymys 4 vastausten jakautuminen

Kysymys neljä oli monivalintakysymys, siihen tuli vastauksia 9 kappaletta. Vastaukset jakoutuivat viiteen kyllä vastaukseen ja neljään ei vastaukseen. Vastauksesta riippuen kysely ohjasi seuraavaan kysymykseen, kyllä vastaus ohjasi kysymykseen yhdeksän ja ei vastaus kysymykseen seitsemän.

4.2.5 Kysymys 5: Jos yrityksenne ei käyttänyt valmiussuunnitelmaa koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa, niin oliko yrityksellänne jotain muita ennalta suunniteltuja (esim. jatkuvuussuunnitelma) menetelmiä tilanteen hoitamiseksi.

KUVIO 3. Kysymys 5 vastausten jakautuminen

Kysymys viisi oli monivalintakysymys, siihen tuli vastauksia 9 kappaletta. Vastaukset jakoutuivat kuuteen kyllä vastaukseen ja kolmeen ei vastaukseen. Vastauksesta riippuen kysely ohjasi seuraavaan kysymykseen, kyllä vastaus ohjasi kysymykseen kuusi ja ei vastaus kysymykseen yhdeksän.

4.2.6 Kysymys 6: Mitä ennalta suunniteltuja menetelmiä yritys käytti koronakriisin hoidossa ja vastasiko suunnitelmien sisältö ja ennalta arvioidut uhat sekä toimenpiteet niiden hoitamiseksi koronan aiheuttamiin haasteisiin.

Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastasivat kysymykseen viisi kyllä vastauksen antaneet, vastaajia oli kuusi kappaletta. Myös tässä vastausten merkkimäärät oli rajattu 10-1000 merkin väliin. Vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän.

Vastaaja 1

- *Riskinarvio ja skenaariotarkastelut, kriisijohtamisen periaatteet, varautumissuunnitelmat projekteittain.*
- *Maailmanlaajuiseen pandemiaan ei ollut erikseen varauduttu.*

Vastaaja 2

- *Kriisiryhmät, Tuotannon varmistaminen (vuorojako) ja henkilökunnan suojaus (etätyö ja työ vuoroissa).*

Vastaaja 3

- *Etätyön tekemisen mahdollistavia ratkaisuja otettiin käyttöön.*
- *Suunniteltu ja käyttöön otettu ratkaisu vastasi hyvin tarpeeseen.*
- *Ennalta arvioituna ei ollut koronan kaltaista uhkaa kaikessa laajuudessaan, mutta vaikutuksiltaan vastaavan kaltaisia kyllä.*

Vastaaja 4

- *Koska etätyö yrityksessämme ei juurikaan ole mahdollista, keskityimme henkilöstön hajauttamiseen pienempiin ryhmiin, esimerkiksi porrastamalla kahvitauot ja ruokatauot. Lisäksi pyrimme pitämään henkilöstöryhmät mahdollisimman etäällä toisistaan.*
- *toimihenkilöpuolella vähensimme matkustamista ja otimme tehtaallemme vain välttämättömimmät vieraat.*
- *Näihin toimiin ei varsinaisesti oltu ennalta tehtyä suunnitelmaa, vaan suunnitelma tehtiin heti pandemian alussa.*
- *Varsinaisen ennalta suunnitellun valmiussuunnitelman pohjalta aloimme varmistamaan materiaalivirtaa varmistamalla alihankkijoidemme materiaalin saatavuuden ja kasvattamalla muutamien kohdin omien varastonimikkeiden määrää.*

Vastaaja 5

- *Yrityksellä on oma kriisitilanteisiin laadittu prosessi. Koronakriisin hoito tehtiin oman kriisinhallintaprosessin mukaisesti, jota jouduttiin hivenen "säätämään" tilanteen mukaiseksi.*

Vastaaja 6

- *Kriisijohtoryhmätoiminnan käynnistäminen.*
- *Edellisen pandemian suunnitelmien hyödyntäminen.*
- *Suunnitelman vastasi riittävästi, jotta sen perusteella kyettiin luomaan tähän tarvittavat uudet käytännöt.*

4.2.7 Kysymys 7: Mitä puutteita valmiussuunnitelman sisällössä, ennalta arvioiduissa uhissa tai toimenpiteissä niiden hoitamiseksi havaittiin

Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen vastasivat kysymykseen neljä ei vastauksen antaneet, vastaajia oli neljä kappaletta. Vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän.

Vastaaja 1

- *Valmiussuunnitelma ei ottanut täysin huomioon tämänlaista uhkaa.*

Vastaaja 2

- *Valmiussuunnittelu oli työn alla kun Korona kriisi alkoi. Eli mitään valmista ei käytännössä silloin vielä ollut.*

Vastaaja 3

- *Suunnitelmissa oli lähtökohtana sotilaalliseen uhkaan varautuminen. Pandemiaa ei osattu ennakoida.*

Vastaaja 4

- *Ennakoiduissa uhkakuvissa ei ollut varauduttu pandemiaan.*

4.2.8 Kysymys 8: Mitä muutoksia yritys on tehnyt tai suunnitellut tekevänsä valmiussuunnitelmaan koronakriisin aiheuttamien kokemusten perusteella.

Kysymys oli avoin tekstikysymys, kysymykseen ohjattiin kysymykseen seitsemän vastanneet, vastaajia oli neljä kappaletta. Vastaaminen ohjasi vastaajan kysymykseen yhdeksän.

Vastaaja 1

- *Etätyömahdollisuuden lisääminen valmiussuunnitelmaan.*

Vastaaja 2

- *Koko valmiussuunnitelma otti paljon vaikutteita Koronan johdosta. Korona osoitti meille varautumisen merkityksen käytännössä.*
- *Nostimme materiaalivirtojen riskiä ja niihin varautumista huomattavasti. Tähän yritämme saada hyvän yhteistyön rakennettua loppukäyttäjän kanssa että pystymme poikkeusoloissa tehtävämme suorittamaan.*

Vastaaja 3

- *Pandemia tullaan huomioimaan valmiussuunnitelmissa.*

Vastaaja 4

- *Valmiussuunnitelmapäivitysprosessi alkoi jo ennen pandemiaa ja päivityksessä tullaan huomioimaan koronakriisin opetukset.*

4.2.9 Kysymys 9: Vapaa sana. Onko yrityksellä edellä kysytyjen lisäksi havaintoja, toiveita tai kommentteja valmiussuunnittelusta tai valmiussuunnitelmasta

Kysymys yhdeksän antoi vastaajille mahdollisuuden kommentoida valmiussuunnittelua ja -suunnitelmia vapaammin. Kysymykseen ohjattiin kaikki kyselyyn osallistuneet, muista kysymyksistä poiketen vastaamista ei asetettu pakolliseksi. Vastauksia tuli 12 kappaletta.

Vastaaja 1

- *Valmiussuunnittelussa ei voida tehdä kaiken kattavia muistilistoja tai yksittäisiä varautumissuunnitelmia ennalta määritettyihin skenaarioihin. Tärkeämpää on varmistaa prosessien sujuvuus (esim. johtamisjärjestelyiden ja vastuiden selkeys, varamiesjärjestelyt, viestintävastuut, kokouskäytännöt kriisin tilannekuvan ylläpitämiseksi) jotka voidaan ottaa matalalla kynnyk-*

sellä käyttöön ja soveltaa monipuolisesti kriisin tyyppistä riippumatta. Vaurautumisen tulee olla osa normaalia toimintaa ja perustua pääosin samojen prosessien ja johtamisvastuiden ympärille kuin normaalioloissa.

Vastaaja 2

- *Valmiussuunnittelu on tärkeä osa yrityksen jatkumon kannalta poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelman resursointi on nyky-yrityksissä haastavaa, koska resurssit ovat entistä tarkemmin laskettu bisneksen päivittäiseen pyörittämiseen. Puolustusvoimat voisi luoda esimerkki caseja valmiussuunnittelun avuksi, jolloin yritys pystyisi paremmin hahmottamaan valmiussuunnittelun tarpeen ja laajuuden.*

Vastaaja 3

- *Valmiussuunnitelman tulee olla niin konkreettinen, että se soveltuu kaikenlaisiin tilanteisiin, oli sitten kyseessä poikkeusolot, pandemia, suuronnettomuus tms.*

Vastaaja 4

- *Valmiussuunnittelun haasteena on saada normaalioloissa tapahtuva toiminta sille tasolle (erityisesti resurssien näkökulmasta), että se vastaa mahdollisten häiriötilanteiden tarpeisiin riittävällä tasolla.*

Vastaaja 5

- *Tämä kriisi oli todellinen herätys tilanteeseen, että materiaalin saatavuus kriisitilanteessa on todellinen ongelma. Henkilöstön riittävyys voidaan eritavoin turvata, mutta materiaali josta tuotteet valmistetaan aiheuttaa valmistukseen katkoja ja pahimmillaan keskeyttää sen. Kriittiseksi materiaaliksi voi tulla yllättäviä asioita, joiden saatavuus ei normaalitilassa ole koskaan ollut ongelma. esim. tietyt teräs- ja alumiinilajit.*

Vastaaja 6

- *Tietenkään suunnitelma ei ollut täydellinen ko. kriisiin, mutta saimme arvokasta ymmärrystä suunnitelman päivittämiseen.*

Vastaaja 7

- *Yhteistyön merkitys näiden asioiden luomisessa on ensisijaisen tärkeää. Ilman yhteistä tahtotilaa jäivät asiat kovin pintapuolisiksi eikä niitä saada otettua täysimääräisesti käytäntöön. Meillä oli tässä suhteessa erittäin hyvä tilanne. Ei oltu asiamme kanssa yksin vaan saimme valtavasti tukea eri tahoilta.*

Vastaaja 8

- *Tällä hetkellä yrityksessämme tehdään laajamittaista valmiussuunnitelman läpikäyntiä ottaen huomioon eri skenaariot. Tällä projektilla on oma vetäjä ja suunnitelma tulee kattamaan kaikki toiminnot.*

Vastaaja 9

- *Koronapandemia osoitti, että toimenpiteisiin on ryhdyttävä oli se suunniteltu tai ei, Muutoksia työntekoon teimme ja tämä oli oppina tuleviin valmiussuunnitelmiin, että myös tämän kaltaiset poikkeusolot tulisi suunnittelussa huomioida. Pandemia oli asia, jota ei meidän valmiussuunnitelma aiemmin huomioinut.*

Vastaaja 10

- *Suunnitelmien olemassaolo ei riitä vaan niitä on säännöllisesti harjoitettava sekä testattava ja päivitettävä saatujen havaintojen ja kokemusten mukaan.*

Vastaaja 11

- *Pandemia oli tunnistettujen riskien listalla. Pandemiaan oli jotain riskienhallintatoimenpiteitä ennalta tunnistettu, mutta pääosin tukeuduttiin viranomaisiin + omiin asiantuntijoihin. Yrityksellä oli ennalta suunniteltuja menetelmiä tilanteen hoitamiseksi, jossa mukana Työturvallisuus-tiimi sekä mm työterveyshuolto, heillä oli valmiuksia asian hoitamiseen. Lisäksi valmiussuunnitelmaa päivitettiin jo 2020 korona-casen kokemusten pohjalta.*

Vastaaja 12

- *Valmiussuunnitelman on oltava riittävän "väljä", jotta se ei haittaa nopeaa toimintaa. Suunnitelma on sisäistettävä ja pidettävä ajantasalla - oikeasti.*

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa on tulosten analysointi sekä johtopäätökset. Analyysit ja johtopäätökset on laadittu monivalintakysymysten vastausten jakauman sekä avointen tekstivastausten perusteella.

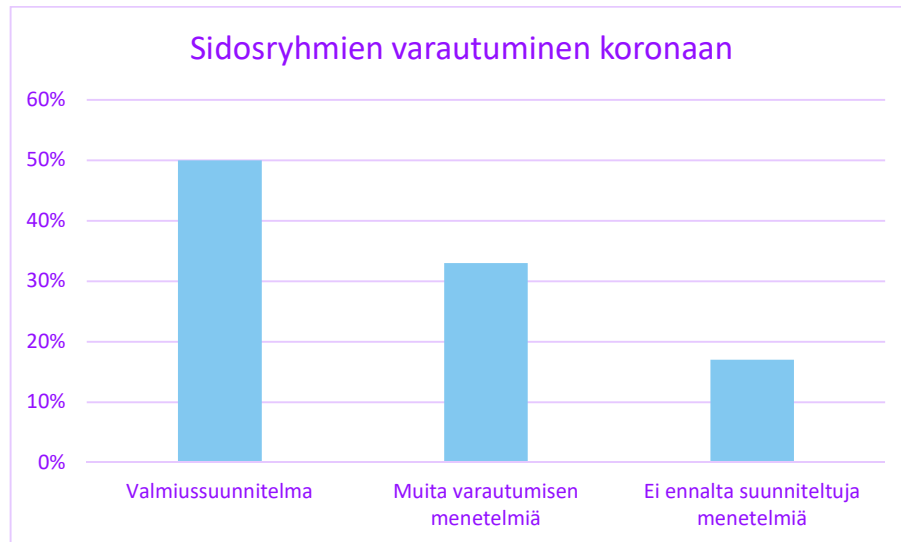
5.1 Tulosten analysointi

Kyselyyn vastanneista 50 % eli yhdeksän oli ottanut valmiussuunnitelman käyttöön koronan aiheuttamien haasteiden hoidossa. Valmiussuunnitelmaa kriisinhoidossa käyttäneet ottivat suunnitelmasta käyttöön siellä olleita johtamismalleja sisältäen muun muassa, erillisten kriisinhallintaan keskittyvien työryhmien perustamisen, tilanneseurannan ja -raportoinnin sekä siirtymisen hajautettuun työskentelytapaan sisältäen etätyöt ja vuorojärjestelyt. Suunnitelmia otettiin käyttöön asteittain ja niitä tarkennettiin ajan kuluessa. Vastauksissa nousi esille kriisinhoitoon perustetut koronaryhmät sekä näiden ryhmien tekemä säännöllinen ja tiivis tilanneseuranta. Koronan vaikutuksia seurattiin erilaisilla mittareilla ja niistä raportoitiin johtoa.

Valmiussuunnitelman käyttöönottoaneista viisi eli 28 % oli kokenut suunnitelman vastanneen kriisin aiheuttamien haasteiden hoitoon ja neljällä eli 22 %:lla se ei ollut täysin vastannut haasteisiin. Kolme vastaajaa oli nostanut esille puutteena valmiussuunnitelmassa sen, että sen laadinnassa käytetyissä uhkissa ei oltu huomioitu pandemiaa. Yhdessä vastauksessa valmiussuunnitelma oli koettu laaditun liiaksi sotilaallisen uhkaan varautumiseen liittyväksi.

Vastanneista kuudella eli 33 %:lla oli kriisin hallintaan liittyen ollut käytössä jokin muu varautumisen menetelmä kuin valmiussuunnitelma. Menetelmät ja toteutetut toimenpiteet vastasivat valmiussuunnitelmaa käyttäneiden sidosryhmien toimia. Kriisijohtamisen periaatteet ja sen toimenpiteet olivat olleet monella vastaajalla käytössä. Yksittäisenä asiana nousee esille etätyöt ja muut työaikajärjestelyt. Muutamassa tapauksessa valmiita prosesseja kriisin hallintaan ei ollut, vaan ne laadittiin pandemian alussa.

Kolmella vastaajalla kaikista vastanneista ei ollut vastausten perusteella mitään ennalta tehtyjä suunnitelmia tai menetelmiä koronan aiheuttamien haasteiden hoitoon. Kriisin hoitoon käytettyjen menetelmien jakautuminen kuviossa 4.

Kuvio 4. Sidosryhmien varautuminen koronakriisin hoitoon.

Kysymyksessä numero yhdeksän, vapaa sana, esille nousi muun muassa prosessien sujuvuus, materiaaleihin liittyvä varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen sekä niiden säännöllinen harjoittaminen.

Koronakriisin todettiin tuoneen konkretiaa valmiussuunnitteluun sekä olleen heikenteenä suunnitelmien tarkasteluun sekä päivitykseen. Muutamassa kommentissa esille nousi resurssointi ja varsinkin se, että normaaliolojen resursseilla on haastavaa tehdä valmiussuunnittelua. Tärkeänä nähtiin myös, että varautuminen on osa normaalia toimintaa ja perustuu samoihin prosesseihin kuin normaalioloissa. Puolustusvoimien tuki valmiussuunnittelussa nähtiin tärkeäksi sekä toivottiin case-tyyppisiä harjoituksia tulevaisuudessa.

5.2 Johtopäätökset

Yhteensä 83 %:lla vastaajista oli valmiussuunnitelma tai muita varautumisen menetelmiä, joilla oli varauduttu pandemian aiheuttamaan normaaliolojen häiriötilanteeseen. Sidosryhmien varautumisen astetta voidaan pitää erittäin korkeana. 61 % kaikista vastaajista koki, että ennalta laaditut suunnitelmat auttoivat kriisinhoi-

dossa. Valmiussuunnitelmaa käyttäneistä kolme vastaajaa ilmoitti, että suunnitelma ei toiminut pandemiaan liittyvässä häiriötilanteessa. Pandemiat ovat kuitenkin mainittu kansallisten uhkien luettelossa, joten näiden tunnistettujen uhkien käyttämistä valmiussuunnitelman laadinnassa pitää korostaa.

Valmiussuunnittelun kehittämien niin, että sillä vastataan kaiken tyyppisten häiriötilanteiden hoitoon, on hyvä suunnittelun perusta, mutta käytännössä hankala toteuttaa. Koronaa ja sen vaikutuksia oli tuskin kukaan osannut ennakoida ja siksi sitä vastaan ei oltu voitu laatia täysin yksityiskohtaisia suunnitelmia. Suunnitelmien laadinnassa tulisikin panostaa siihen, että niistä saadaan niin sanotusti perustaistelumenetelmä ”kaikkiin” normaaliolojen häiriötilanteisiin sekä poikkeusoloihin ja suunnitelmaa tarkennetaan tarvittaessa tapauskohtaisesti. Eräs vastaajista kiteytti asian vapaa sana osuudessa seuraavasti: *Tärkeämpää on varmistaa prosessien sujuvuus (esim. johtamisjärjestelyiden ja vastuiden selkeys, varamiesjärjestelyt, viestintävastuut, kokouskäytännöt kriisin tilannekuvan ylläpitämiseksi) jotka voidaan ottaa matalalla kynnyksellä käyttöön ja soveltaa monipuolisesti kriisin tyypistä riippumatta. Varautumisen tulee olla osa normaalia toimintaa ja perustua pääosin samojen prosessien ja johtamisvastuiden ympärille kuin normaalioloissa.*

Puolustusvoimien tuki sekä case-tyyppiset harjoitukset nousivat vastauksissa esille. Puolustusvoimat on järjestänyt sidosryhmiensä kanssa harjoituksia ja siellä suunnitelmia on laadittu sekä testattu. Harjoitustoimintaa valmiussuunnitteluun liittyen on syytä jatkaa, koska siten voidaan ylläpitää säännöllistä valmiussuunnitelmien harjoittelua sekä päivittämistä. Harjoituksia järjestämällä voidaan myös osittain auttaa esille nousseessa resurssointi haasteessa. Kun järjestetään harjoitus valmiussuunnittelun teemalla, on tällöin henkilöiden helpompi varata aikaa suunnitelmien päivittämiseen sekä harjoitteluun kuin päivittäisessä työssä omalla työpaikalla.

Johtopäätöksenä kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että valmiussuunnitelma antaa hyvät perusteet ja lähtökohdat normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden hoitoon.

LÄHTEET

Valmiuslaki 29.12.2011/1552.

Parmes, R (toim.) ym. 2007. Varautumisen käsikirja, Helsinki. Tietosanoma Oy.

PE normi. HM979 PV OHJEK - PUOLUSTUSVOIMIEN KUMPPANUUKSIEN HALLINTA, 2016.

PE normi. HE1470 PVOHJE TEVA 002 - PELOGOS SOTATALOUSSOPIMUS, 2008.

PE normi. HG127 PVOHJE TEVA 005 - PELOGOS TUOTANTOVARAUSSOPIMUS, 2010.

PE normi. HK736 PVHSMK DSA 002 - YRITYSTURVALLISUUSSELVITYSTEN JA -TODISTUSTEN LAADINTA PUOLUSTUSVOIMISSA, 2015.

Luoma, R. 2019. Viranomaisten toimivaltuudet häiriötilanteissa. Helsinki. Oikeusministeriö.

Internet:

Huoltovarmuuskeskus. n.d. Sanasto. Viitattu 18.9.2019. <https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/sanasto/#v>.

Puolustusvoimat. n.d. Viitattu 30.03.2021. [www://puolustusvoimat.fi/tietoa-meista/logistiikkalaitos](http://www.puolustusvoimat.fi/tietoa-meista/logistiikkalaitos).

Puolustusministeriö. n.d. Viitattu 18.9.2019. www.defmin.fi/tehtavat_ja_toiminta.

Puolustusministeriö: 2017. Viitattu 8.11.2019. Valtioneuvoston puolustusselonteko, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja. https://www.defmin.fi/files/3683/J05_2017_VN_puolustusselonteko_Su_PLM.pdf

Kadettikunta. n.d. Viitattu 30.03.2021. Turvallisuuspolitiikan tietopankki. [www://turpopankki.fi/](http://www.turpopankki.fi/).

Puolustusministeriö. n.d. Viitattu 30.03.2021. Puolustushallinnon kumppanuus. www.defmin.fi/files/1836/kumppanuus.pdf.

Turvallisuuskomitea. n.d. Viitattu 25.5.2021. Uhkat. <https://turvallisuuskomitea.fi/yhteiskunnan-turvallisuusstrategia/uhkat/>,

LIITTEET

Liite 1. Valmiussuunnitelma pohja (Puolustusvoimat)

VALMIUSSUUNNITELMA

YRITYS OY

xx.xx.2021

Sisällysluettelo

1	MÄÄRITELMIÄ	4
2	VARAUTUMISPERUSTEET NORMAALIOLOJEN HÄIRIÖTILANTEIDEN JA POIKKEUSOLOJEN VALMIUDELLE	6
2.1	Yleiskuvaus	6
2.2	Organisaatio	6
2.3	Suunnittelu	7
3	JOHTAMINEN, TIEDOTTAMINEN JA YHTEYDENPITO	7
3.1	Johtaminen ja toimintavastuu	7
3.2	Valmiuden kohottamissuunnitelma	8
3.2.1	Päivystys	8
3.3	Tiedottaminen	8
4	TUOTANTOSUUNNITELMA	8
4.1	Tuotantoprosessin kuvaus	8
4.2	Materiaalisuunnitelma	8
4.3	Alihankintasuunnitelma	9
4.3.1	Kuljetukset	9
4.3.2	Tuotantopaikka/-t	9
4.3.3	Yleishuolto (tuotantopakka/-t)	9
4.4	Energiahuollon suunnitelma	9
4.4.1	Varautuminen energian jakelun ongelmatilanteisiin	9
4.4.2	Energian varasyöttö	9
4.4.3	Varavoima	9
4.5	Kuljetussuunnitelma	9
4.6	Kunnossapitosuunnitelma	10
4.7	Tietojenkäsittelyn varmistaminen	10
4.8	Puolustusvoimien tuki	10
5	TURVALLISUUS	10
5.1	Pelastussuunnitelma	10
5.2	Suojaamissuunnitelma	10
5.3	Tietoturvallisuus	11
5.3.1	Viestintävälineiden käyttö	11

5.3.2	Tietojärjestelmäturvallisuus	11
5.3.3	Tekninen turvallisuus	11
5.4	Infraturvallisuus.....	11
5.4.1	Talouautomaatio	11
5.4.2	Palohälyttimet	11
5.4.3	Sprinklerit.....	11
5.4.4	Kulunvalvonta	11
5.4.5	Rikosilmoitus	11
5.4.6	Kaasuhälytys.....	11
6	SUUNNITELMAN YLLÄPITO, SÄILYTYS JA KÄSITTELY	11
	Esimerkki Valmiussuunnitelman rakenteesta	13

1 MÄÄRITELMIÄ

Häiriötilanteet	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisuustilanne, jossa normaalioloissa tapahtuu poikkeava, odottamaton tai äkillinen turvallisuustilan muutos, joka uhkaa yhteiskunnan toimivuutta tai väestön turvallisuutta. Tilanne voi vaatia valtionjohdon ja viranomaisten erityisiä toimia, joita ovat muun muassa normaaliolojen sääöksiin sisällytyt, erityistilanteiden toimivaltuudet, joilla voidaan rajoittaa kansalaisten oikeuksia. Normaaliolojen häiriötila saattaa edellyttää myös säädösten tarkastamista ja lisäresursseja.
Poikkeusolot	<ul style="list-style-type: none"> Valmiuslain (29.12.2011/1552 ml. myöhemmät muutokset) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetut olot: <ol style="list-style-type: none"> Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkiltä; Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista; Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat; Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkiltä; sekä Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.
Jatkuvuussuunnittelu Valmiussuunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> Prosessi ja dokumentaatio, jotka auttavat johtamaan Yrityksen liiketoimintaan ja projekteihin liittyviä riskejä, varmistaen, että toiminta voi jatkua myös kriisi- tai vahinkotilanteessa. Valmiussuunnittelu sisältää Jatkuvuussuunnittelun Puolustusvoimien tarpeita koskevan osan ja se dokumentoidaan valmiussuunnitelmana.
Jatkuvuussuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> Jatkuvuussuunnitelma on Dokumentti, joka sisältää välttämättömän tiedon ja toimenpiteet, joilla yrityksen liiketoiminta voi jatkua kriittisten toimintojen osalta kriisi- / vahinkotilanteen tapahtuessa.
Valmiussuunnitelma	<ul style="list-style-type: none"> Valmiussuunnitelma on normaalioloissa laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla yritys varautuu sotataloussopimuksessa ja/ tai tuotantovarauksopimuksissa sovitujen tehtävien toteuttamiseen.
Tuotantovaraus	<ul style="list-style-type: none"> Puolustusvoimien ja yrityksen välinen salassa pidettävä asiakirja, jossa varataan yritykseltä tuotanto tai palvelukapasiteettia puolustusvoimien käyttöön normaaliolojen vakavia häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten.
Riskien hallinta	<ul style="list-style-type: none"> Prosessi, jonka avulla määritellään ja analysoidaan riskit, määritellään soveltuvat toimenpiteet riskin minimoimiseksi, riskien

	<p>ehkäisemistoimenpiteiden määrittämiseksi ja suoritettujen toimenpiteiden sekä niiden onnistumisen seuraamiseksi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riskien hallinnan päämääränä on varmistaa positiivinen yrityksen taloudellinen kehittyminen ja liiketoiminnan jatkuvuus, joihin päästään riskien hallinnan kustannustehokkaalla ja systemaattisella toteuttamisella eri liiketoiminnoissa. • Riskien hallinta on osa Yhtiön strategista ja operatiivista suunnittelua, päivittäistä päätöksen tekemistä sekä sisäistä ohjaus- ja kontrollijärjestelmää. Liiketoiminnan tavoitteet, riskit ja riskien hallinnan toimenpiteet muodostavat yhteistoiminnallisen ketjun.
Sotataloussopimus	<ul style="list-style-type: none"> • Sopimus, joka määrittelee menettelytavat normaalioloissa noudatettavien sopimusten ja eri turvallisuustilanteita varten laadittujen tuotantovarausten käyttöönottamisesta. Sotataloussopimuksen solmimisen tarve määräytyy poikkeusolojen yhteistoiminnan laajuudesta ja syvyydestä. Päätöksen sotataloussopimuksen tarpeesta tekee PVLOGLE.
VAP-varaus / VAP-päätös	<ul style="list-style-type: none"> • Työnantaja voi varata henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodan ajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Puolustusvoimien aluetoimistot ratkaisevat asevelvollisia koskevat varaushakemukset. Varaushakemuksen tekee työnantaja. Henkilövaraamisesta käytetään myös lyhennettä VAP.

2 VARAUTUMISPERUSTEET NORMAALIOLOJEN HÄIRIÖTILANTEIDEN JA POIKKEUSOLOJEN VALMIUDELLE

2.1 Yleiskuvaus

Esim.: xx toteuttaa puolustusvoimien ajoneuvojen kunnossapitoa sekä puolustusvoimien käyttöön hankittavan kaluston muutostöiden suorittamista valmiutta kohotettaessa. Yrityksellä on xx toimipistettä kattavasti koko Suomen alueella. Yritys tuottaa normaalioloissa XXXXX Oy:n kanssa laaditun puitesopimuksen mukaisesti kunnossapitopalveluita Puolustusvoimille. Yrityksen rooli poikkeusoloissa jatkuu samojen palveluiden tuottajana ja tilanteen kehityksestä riippuen toiminnan painopiste voi siirtyä muutostöiden ja vauriokorjausten toteuttamiseen. Yritys kuuluu huoltovarmuusorganisaatiossa Maakuljetuspooliin, joka tulee huomioida resurssien varaamisessa.

Esim 2: XX vastaa poikkeusoloissa edustamiensa ja toimittamiensa järjestelmien huollosta ja ylläpidosta, YTS (yhteiskunnan turvallisuusstrategia) -tilanteen vaatimalla tavalla. Vastuut seuraavat normaaliolojen suoritteita ja suoritteiden laajuus on sovittu Puolustusvoimien ja XX:n välisissä sopimuksissa. Lisäksi XX varautuu tukemaan toimintaa poikkeusolojen vaatimusten mukaisesti.

Puolustusvoimien yritykselle tekemät poikkeusoloja koskevat tuotantovaraustarpeet ovat liitteessä 1

2.2 Organisaatio

Poikkeusolojen toimintaorganisaatio sekä tuotantovarausten toteuttamiseen tarvittava henkilöstö kuvataan tekstinä tähän kohtaan. Tarvittaessa kuvaus voi olla erillisellä liitteellä. Toimintaorganisaatio on kuvattu liitteessä 2.

Kuvauksessa kerrotaan keskeisimmät seikat yrityksen toiminnanohjauksesta sekä keskeisimmät toimittajat ja yhteistyökumppanit. Kuvauksessa kerrotaan tarvittaessa myös resurssien kasvattamisen mahdollisuudet, kuten siirtyminen vuorotyöhön tai henkilöstön lisääminen.

Tarvittaessa henkilöstöä voidaan kouluttaa yhteistyössä ELY-keskusten kanssa sekä kohdentamalla työhön työvelvollisia. Tarve ja mahdolliset toteutetut toimenpiteet tulee kirjata tähän kohtaan.

Asevelvollisista tehty VAP-varaus on liitteenä 3. Aluetoimiston VAP-päätös henkilöstöstä on liitteenä 4.

Yrityksen henkilöstö, joka ei kuulu asevelvollisuuslain alaisuuteen, jatkaa poikkeusolojen aikaisessa toiminnassa omissa tehtävissään.

2.3 Suunnittelu

Valmiutta kohotettaessa Yritys valmistautuu Puolustusvoimien Tuotantovarauksiin perustuen nostamaan määriteltyjen tuotteiden valmistuksen, palveluiden tai kunnossapidettävien järjestelmien käytettävyyden Puolustusvoimien tilaamalle tasolle. Poikkeusoloihin siirryttäessä Toimittaja kohdentaa osoitetun henkilöstönsä tuotantovarauksissa määriteltyihin tehtäviin Puolustusvoimien tilausten mukaisesti. Valmiuden varmistamisen kannalta teknologia- ja järjestelmäosaaminen korostuvat. Tämä edellyttää, että näiden osaamisten ylläpitämiseksi tulee henkilöstöä jatkuvasti kouluttaa myös normaalioloissa ja sitä tulee jatkaa myös poikkeusoloissa. Muu valmistus-, kunnossapito- ja huoltotoiminta määritetään toisarvoiseksi työnjohdollisin toimenpitein. Yritys suorittaa ensisijaisesti huoltovarmuuden kannalta kriittisiä tehtäviä.

Yrityksen tuotanto voi sisältää tuotteiden valmistuksen, palveluiden tai huolto-, ylläpito-, ja korjaustoiminnan lisäksi tarvittaessa tuotekehityksen osana järjestelmätukipalvelua. Painopisteenä ovat huoltovarmuuden kannalta kriittiset tehtävät. Tuotanto voi jakautua organisaation mukaisesti henkilöstön ja kaluston osalta useammalle toimipaikalle.

Huolto- ja korjaustoiminnassa voidaan valmistautua myös korjaamaan rikkoutuneita osia ja komponentteja. Yritys voi korjata itse tai tukeutua kotimaisiin palveluntarjoajiin. Huoltotyön tärkeimpänä laatustandardina on järjestelmien käytettävyys mahdollisimman lyhyessä huolto- tai viankorjausajassa. Tarpeen vaatiessa suoritetaan myös tuotekehitystoimenpiteitä osana järjestelmätukea.

Yritys jatkaa normaalioloissa käyttämiensä tukipalveluiden käyttöä myös häiriötilanteissa. Toimittaja pyrkii varmistamaan palveluiden saatavuuden yhteistyöyritysten ja alihankkijoiden kanssa osana valmiussuunnittelua. Tukipalveluihin kuuluvat mm. vartiointi, tietojenkäsittely- ja tietoliikennejärjestelmät sekä kiinteistöpalvelut.

3 JOHTAMINEN, TIEDOTTAMINEN JA YHTEYDENPITO

3.1 Johtaminen ja toimintavastuu

Yhteydenpito hoidetaan tietoliikenneyhteyksien toimiessa normaalioloissa käytössä olevilla viestiliikennejärjestelyillä. Mahdollisten tietoliikennekatkosten aikana kiireellinen yhteydenpito hoidetaan viranomaisiin tukeutumalla tai lähettipalvelulla. Mahdolliset varajärjestelyt kuvataan liitteessä 2. Yritys vastaa tiedottamisesta poikkeusoloissa normaaliolojen käytäntöjen mukaisesti. Tuotantovarauksilla varattujen toimintojen osalta tulee tiedottaminen suorittaa yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa.

Yhteydenpito puolustusvoimien kanssa määräytyy toiminnan tarpeen mukaan ja sen määrää, laatua ja taajuutta muutetaan tilanteen mukaisesti.

3.2 Valmiuden kohottamissuunnitelma

Keskeisten tehtävien sekä tuotannon ylläpito ja hoitaminen poikkeusoloissa toteutetaan lähtökohtaisesti normaaliolojen toimintojen mukaisesti. Tarvittavat päivitys ja tavoitettavuusjärjestelyt toteutetaan Puolustusvoimien valmiuden säätelykäskyjen pohjalta annettavien tehtävien mukaisesti.

Yrityksen suojele- / jatkuvuussuunnitelmassa tulee huomioida mahdollisuuksien mukaan myös normaaliolojen häiriötilanteissa noudatettavat menettelyt.

Valmiuden kohottamisen toimenpideluettelo johtamisvastuineen ja sijaisuusjärjestelyineen on esitetty liitteessä 5.

3.2.1 Päivitys

Kuinka päivitys järjestelyt hoidetaan valmistauduttaessa valmiuden kohottamiseen sekä valmiudessa.

3.3 Tiedottaminen

Tässä kuvataan tämän valmiussuunnitelman toimeenpanon mahdollisesti edellyttämä yrityksen sisäinen ja yrityksen muille asiakkaille toimeenpano vaiheessa tiedottamisen periaatteet, kuka tiedottaa, mitä tiedotetaan (mahdolliset malli tiedotteet).

Puolustusvoimat tiedottaa omista toimistaan. Puolustusvoimien tilauksista tai tätä suunnitelmaa koskevasta tiedottamisesta tulee aina sopia Puolustusvoimien kanssa.

4 TUOTANTOSUUNNITELMA

Yrityksen toimintakyvyn ylläpitämiseksi poikkeusoloissa tehdyt suunnitelmat kootaan tuotantosuunnitelmaksi joka sisältää alla olevien kohtien mukaiset suunnitelmaosiot toiminnan tarpeiden mukaisessa laajuudessa. Suunnitelmakokonaisuus esitetään liitteessä 6 alla olevan jaottelun mukaisesti

4.1 Tuotantoprosessin kuvaus

Kuvaus voidaan esittää suoraan esimerkiksi toimintajärjestelmän prosessikuvauksena tai -kuvana. Kuvauksen esitystapa ja sisällön tarkkuus riippuu poikkeusolojen toiminnan muutostarpeiden laajuudesta yrityksen normaaliin toimintaan verrattuna.

4.2 Materiaalisuunnitelma

Materiaalisuunnitelmat pohjautuvat tuotantovaraussopimusten edellyttämiin materiaaliarpeisiin. Materiaalisuunnitelmat laaditaan vastaamaan voimassaolevia tuotantovaraussopimuksia. Materiaaliarpeissa tulee huomioida tuotannossa tarvittavien materiaalien ohella myös tuotantolaitteiden ylläpidon vaatima materiaali sekä palvelujen tuottamisessa tarvittavat varaosat ja aineet.

Järjestelmien ylläpidolle ja korjaukselle on määritelty kriittiset komponentit. Materiaalien saatavuutta pyritään varmistamaan tarpeiden mukaan hankintasopimuksilla, kohottamalla varastointimääniä sekä valmiusvarastoinnilla. Edellä mainitun valmiuden varmistamiseksi huolto- ja ylläpitosopimuksissa on otettava huomioon tuotantovaraussopimusten mukainen vaatimustaso.

Tuotteiden valmistuksessa tarvittavien raaka-aineiden saatavuus voi heiketä kriisiaikoina. Tuotantovaraussopimusten vaatimustason varmistamiseksi ko. raaka-aineita on pyrittävä hankimaan varastoon tuotantovaraussopimusten mukainen määrä.

4.3 Alihankintasuunnitelma

Yrityksen tarvitsema yhteistyö- ja alihankkijaverkosto kuvataan osana tuotantosuunnitelmaa. Kriittisimmiltä osin yhteistyökumppanin tai alihankkijan käytettävyys varmistetaan ulottamalla tuotantovaraukseen liittyviä toimenpiteitä verkostoon. Toteutettavat toimenpiteet kuvataan vastuineen alihankintasuunnitelmaan. Tärkeimmät kumppanit ja alihankkijat listataan liitteessä 7.

4.3.1 Kuljetukset

4.3.2 Tuotantopaikka/-t

4.3.3 Yleishuolto (tuotantopakka/-t)

4.4 Energiahuollon suunnitelma

Suunnitelmassa kuvataan toiminnan toteuttamisessa tarvittavat energialähteet sekä energian saannissa ilmenevien häiriöiden vaikutukset toimintaan sekä mahdollisuudet korvaavien energialähteiden käyttöön. Suunnitelman pohjalta Puolustusvoimat laatii priorisoidun luettelon energiahuollon turvaamiseksi yrityksissä.

4.4.1 Varautuminen energian jakelun ongelmatilanteisiin

4.4.2 Energian varasyöttö

4.4.3 Varavoima

4.5 Kuljetussuunnitelma

Suunnitelmassa kerrotaan toiminnan tarvitsemat kuljetussuoritteet sekä niiden toteutusorganisaatiot. Mikäli yrityksellä on merkittäviä kuljetussopimuksia, tulee niiden osalta varautuminen toteuttaa osana yhteistyö- ja alihankkijaverkoston varautumista. Erityisiä toimenpiteitä vaativissa tilanteissa kuljetuksissa pyritään tukeutumaan mahdollisuuksiensa mukaan maakuljetuspoolin ohjaamaan kuljetustuotantoon. Yrityksen omat ajoneuvot esitetään tässä kuljetussuunnitelmassa ja tarvittaessa varmistetaan niiden käytettävyys yhteistoiminnassa ajoneuvosijoittajien kanssa.

4.6 Kunnossapitosuunnitelma

Keskeisten koneiden ja laitteistojen kunnossapidossa tukeudutaan normaalioloissa käytettäviin palveluihin. Keskeisimpien palveluntuottajien osalta varautuminen toteutetaan osana yhteistyö- ja alihankkijaverkoston varautumista, mikäli palvelua ei voida toteuttaa omana toimintana.

Huomioi organisaation osat joissa kunnossapitoa tapahtuu mm. It, kiinteistö, logistiikka, huolto, jne., ehkäisevä/korjaava

4.7 Tietojenkäsittelyn varmistaminen

Toimittaja sitoutuu säilyttämään sopimusaineiston ja siihen liittyvän muun dokumentaation tiedon salattavuusasteen mukaisten menettelyjen mukaisesti.

Yrityksen omien tietojärjestelmien ylläpito toteutetaan yrityksen ICT- / vast suunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa tulee huomioida tarvittavilta osin tuotantovarausten toteuttamisessa tarvittavat toimenpiteet.

Mikäli toimintaan liittyy yhteistyö- ja alihankkijaverkostoa, tulee niiden osalta varautumisjärjestelyt kirjata alihankintasuunnitelmaan.

4.8 Puolustusvoimien tuki

Yritys ja puolustusvoimat laativat ja ylläpitävät yhteistoiminnassa luettelon niistä materiaaleista, palveluista ja toimenpiteistä, joita tuotantovarauksen varaaja tai muu puolustusvoimien tulosyksikkö tuottaa yritykselle toiminnan mahdollistamiseksi. Tuki voi olla esimerkiksi yritykselle kohdennettu tuotantoväline, materiaali, raaka-aine, testaustuki tai analyysipalvelu Kohtaan voidaan liittää kopiot tai tiedot muista sopimuksista (konevuokra, varastointi).

5 TURVALLISUUS

5.1 Pelastussuunnitelma

Yrityksen suojeeluorganisaatio muodostetaan yrityksen pelastussuunnitelman mukaisesti nimetyn suojeelujohtajan/vast johtamana normaaliajan suunnittelun mukaisesti. Mahdolliset tuotantovarauksen toteuttamisesta johtuvat tarpeet tulee suunnitella ja kirjata mahdollisuuksien mukaan pelastussuunnitelmaan.

5.2 Suojaamissuunnitelma

Yrityksen suojattavat kohteet ovat toimipiste X ja Y. Yrityksen kyky toimipisteidensä suojeeluun tai vartiointiin poikkeusolojen olosuhteissa kirjataan suunnitelmaan. Mikäli yritys joutuu näissä tarpeissa tukeutumaan ostopalveluihin sekä paikallisten viranomaisten tukeen, kirjataan tarvittavat toimijat ja suoritteet alihankintasuunnitelmaan.

Yritys tukeutuu toimipisteissään paikallisten viranomaisten palveluihin. Tarvittaessa laaditaan tukipyyntö puolustusvoimille kohteen suojaamisesta.

Mikäli toimintoja suojataan hajasijoittamalla tai siirtämällä toimintoja toiseen kohteeseen kuvataan siirtoon liittyvät toimenpiteet tarvittaessa tuotantosuunnitelmaan liitettävässä siirtosuunnitelmassa.

5.3 Tietoturvallisuus

5.3.1 Viestintävälineiden käyttö

5.3.2 Tietojärjestelmäturvallisuus

5.3.3 Tekninen turvallisuus

5.4 Infraturvallisuus

5.4.1 Taloautomaatio

5.4.2 Palohälyttimet

5.4.3 Sprinklerit

5.4.4 Kulunvalvonta

5.4.5 Rikosilmoitus

5.4.6 Kaasuhälytys

6 SUUNNITELMAN YLLÄPITO, SÄILYTYS JA KÄSITTELY

Suunnitelmaan tehtävät muutokset tehdään kirjallisesti ja ne kirjataan sopimuskansion diaarilehdelle.

Tarkastus ja ylläpito tehdään vuoden välein tai tarvittaessa. Mikäli sopimukseen tai sen osiin tulee merkittäviä muutoksia, päivitetään valmiussuunnitelma ensi tilassa ja ilmoitetaan muutoksista valmiussuunnittelun yhteyshenkilölle.

Yrityksen tulee viipymättä ilmoittaa sen toiminnassa tapahtuvista merkittävistä muutoksista jotka vaikuttavat yrityksen kykyyn toteuttaa tuotantovarauksen mukaista toimintaa.

Suunnitelman testaus ja harjoittelu sovitaan erikseen.

Vastuu suunnitelman ylläpidosta on molemmilla osapuolilla. Logistiikkalaitoksen Esikunnan huoltovarmuusala vastaa viranomaisjakelusta. Raportointi sovitaan erikseen.

Tätä suunnitelmaa ja sen salassapitoa koskevat Turvallisuuksopimuksen määrittämät rajoitukset. Suunnitelma kokonaisuudessaan on Yrityksen kannalta liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa eikä sitä saa ilman Yrityksen kirjallista lupaa jakaa, tai siitä tiedottaa, Puolustusvoimien ulkopuolisille organisaatioille.

Viitteet

1. Sotataloussopimus
 2. Tuotantovaraussopimukset
 3. Yrityksen oma ohjeistus
 4. Yms. (XX Toiminta-/laatu järjestelmä)
-

Liitteet

1. Tuotantovaraustarpeet
 2. Toimintaorganisaatio poikkeusoloissa
 3. VAP-varaus
 4. VAP-päätös
 5. Toimenpideohjeet
 6. Valmiuden kohottamissuunnitelma
 7. Tuotantosuunnitelma
 8. Toimittajan kumppanit ja alihankkijat
-

Esimerkki Valmiussuunnitelman rakenteesta

Valmiussuunnitelma (pääkirja)				
Valmiussuunnitelma, Liite 1	Tuotantovaraus			
Valmiussuunnitelma, Liite 2	Poikkeusolojen toimintaorganisaatio			
	Henkilöt, varahenkilöt			
	Henkilökunnan kutsuminen poikkeusoloissa työskentelyyn			
Valmiussuunnitelma, Liite 3	VAP:t ja muu poikkeusolojen toimintaan varattu henkilöstö			
Valmiussuunnitelma, Liite 4	Toimenpideohjeet (huom. materiaalin kookitus)			
Valmiussuunnitelma, Liite 5	Valmiuden kohottamissuunnitelma (esim. vuokaaviona step by step)			
Valmiussuunnitelma, Liite 6	Tuotantosuunnitelma			
	Tuotantosuunnitelma, Liite 1	Tuotantoprosessin kuvaus		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 2	Materiaalisuunnitelma		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 3	Alihankintasuunnitelma		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 4	Energiasuunnitelma		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 5	Kuljetussuunnitelma		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 6	Kunnossapitosuunnitelma		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 7	Tietojenkäittelyn varmistaminen		
	Tuotantosuunnitelma, Liite 8			
	Tuotantosuunnitelmassa on hyvä huomioida organisaatiosta riippuen toimintojen / osastojen rajapinnat ja yhtymäkohdat - varmistaa tiedonkulkua			